

Holistické pojetí hudební edukace v mateřské škole

Zuzana Hrančíková

Bakalářská práce
2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zuzana Hrančíková**
Osobní číslo: **H16176**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Holistické pojetí hudební edukace v mateřské škole**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury o hudební edukaci a holismu v hudbě.
Vymezení terminologie a teoretických východisek o technikách nácvičku písni, tanců a hry na hudební nástroje v prostředí mateřské školy.
Zpracování projektu zaměřeného na propojení hudby, pohybu a hry na hudební nástroje při nácvičku písni v mateřské škole.
Ověření projektu ve vybrané mateřské škole.
Zpracování doporučení pro praxi mateřských škol.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- Ehrlin, A., & Gustavsson, H. (2015). The Importance of Music in Preschool Education. *Australian Journal of Teacher Education*, 40(7), 31-42.
- Jurkovič, P. (2012). *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál.
- Kubecová, M., Pehelová, M., Slavíková, M., Růžičková, V., & Váňová, H. (2017). *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe.
- Lišková, M. (c2006). *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe.
- Palouš, R. (1997). *Totalismus a holismus*. Praha: Karolinum.
- Tichá, A., & Raková, M. (2014). *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let*. Praha: Portál.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Libuše Jelénková, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **10. října 2018**

Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2019**

Ve Zlíně dne 10. října 2018

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 14.12.2018

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce je teoreticko-aplikačního charakteru a zabývá se holistickým pojetím hudební edukace v mateřské škole. Konkrétně se zaměřuje na propojení hudby, pohybu a hry na hudební nástroje při nácviu písní. Teoretická část shrnuje poznatky týkající se holismu a jeho chápání v oblasti hudební edukace v mateřské škole. Dále se tato část věnuje jednotlivým hudebním činnostem, které jsou obsahem hudební edukace dětí předškolního věku, hlasové výchově a práci s písní. V praktické části je zpracován hudební projekt pro děti předškolního věku, který poskytuje inspiraci, jak propojovat jednotlivé hudební činnosti se zaměřením na nácvik písní v rámci hudební edukace v mateřské škole. Projekt byl realizován, ověřen a evaluován ve vybrané mateřské škole. Z evaluace byla následně zpracována doporučení pro praxi mateřských škol.

Klíčová slova: holistické pojetí, hudební edukace, hudební dovednosti, hudební činnosti

ABSTRACT

The bachelor thesis is of theoretical-application character and deals with the holistic approach to music education in kindergarten. Specifically it focuses on connection of music, movement and playing musical instruments during learning songs. The theoretical part summarizes the knowledge concerning holistic approach to music education in kindergarten. This part also deals with particular music activities, which are parts of preschool music education, voice education and work with songs. In the practical part is created the musical project for preschool children, which is inspiration how to connect musical activities focus on learning a song in music education in kindergarten. The project was realized, verified and evaluated at chosen kindergarten. From the results of the final evaluation were made recommendations for practice.

Keywords: holistic approach, music education, musical skills, musical activities

Poděkování

Chtěla bych poděkovat především paní Mgr. Libuši Jelénkové, Ph.D. za odborné vedení, ochotu a čas, který mi na konzultacích věnovala. Dále bych chtěla poděkovat paní učitelce v mateřské škole za její pozitivní přístup a vstřícnost, a také dětem, se kterými jsem projekt realizovala.

Prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Motto

*„Singing connected with movements and action is a much more ancient,
and, at the same time, more complex phenomenon than is a simple song.“*

Zoltán Kodály

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 HOLISMUS	12
1.1 HOLISMUS V HUDEBNÍ EDUKACI.....	12
2 HUDEBNÍ EDUKACE V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	13
2.1 HUDEBNÍ EDUKACE V RÁMCOVÉM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	14
2.2 HLASOVÁ VÝCHOVA.....	16
2.2.1 Hlasový rozsah u dětí předškolního věku	16
2.2.2 Péče o dětský hlas	16
2.2.3 Dechová cvičení	17
2.2.4 Artikulační a hlasová cvičení	17
2.3 ZPĚV	18
2.4 HUDEBNĚ-POHYBOVÉ ČINNOSTI	19
2.4.1 Držení těla	19
2.4.2 Pohybový doprovod písní	19
2.4.3 Hra na tělo	20
2.5 INSTRUMENTÁLNÍ HRA	20
2.5.1 Orffův instrumentář.....	21
2.5.2 Hra na dětské hudební nástroje	21
3 PRÁCE S PÍSNÍ	23
3.1 KRITÉRIA PRO VÝBĚR PÍSNĚ	23
3.2 NÁCVIK PÍSNĚ	24
II PRAKTICKÁ ČÁST	26
4 HUDEBNÍ PROJEKT	27
4.1 CHARAKTERISTIKA DĚTÍ.....	27
4.2 OBSAHOVÉ ZAMĚŘENÍ PROJEKTU	28
4.3 REALIZACE PROJEKTU	30
4.3.1 1. den – Roční období	31
4.3.2 2. den – Mák.....	33
4.3.3 3. den – Papírový drak	35
4.3.4 4. den – Lesní zvířata	38
4.3.5 5. den – Vítr.....	40
4.3.6 6. den – Ptáci	42
4.3.7 7. den – Déšť	44
4.3.8 8. den – Vlaštovka.....	47
5 EVALUACE.....	50

5.1	VLASTNÍ REFLEXE	50
5.2	EVALUACE OD UČITELKY	51
5.3	SROVNÁNÍ VLASTNÍ REFLEXE A EVALUACE OD UČITELKY	53
6	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	56
	ZÁVĚR	57
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	58
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	60
	SEZNAM TABULEK.....	61
	SEZNAM PŘÍLOH.....	62

ÚVOD

Hudební edukace je významnou součástí rozvoje dítěte předškolního věku, na které by se mateřská škola měla výrazně podílet. Nejen že děti rozvíjí v různých oblastech, ale také se tímto způsobem seznamují s naší kulturou a jazykem. V rodinách se děti setkávají s hudbou již v raném dětství prostřednictvím ukolébavek a dětských popěvek. Avšak v dnešní době se do popředí často dostávají anglické texty, a proto znalost českých lidových písní již nemusí být samozřejmostí.

Téma bakalářské práce je mi blízké, jelikož mám kladný vztah k hudbě a velkou část dětství jsem strávila navštěvováním hudebního oboru v základní umělecké škole. Práce aplikativního charakteru mě zaujala proto, že se zaměřuje na praktické využití a mám při ní možnost získávat nové zkušenosti a poznatky.

Tato práce se zabývá rozvojem dítěte předškolního věku v oblasti hudby. Cílem teoretické části je objasnit význam holismu a jeho chápání v hudbě a následně shrnout teoretické poznatky z oblasti hudební edukace dětí předškolního věku se zaměřením na práci s písní. Cílem praktické části je navrhnout hudební projekt zaměřený na propojení hudby, pohybu a hry na hudební nástroje při nácviu písní, tento projekt realizovat a ověřit ve vybrané mateřské škole. Následně projekt evaluovat a poskytnout doporučení pro praxi učitelů.

Teoretická část je členěna do tří kapitol. První kapitola se věnuje holismu a jeho uchopení v hudební edukaci. Další kapitola se zaměřuje na hudební edukaci v mateřské škole, její ukotvení v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání, a jednotlivé hudební činnosti, kterými je tvořena. Poslední kapitola se zabývá samotnou písní, přičemž se zaměřuje na kritéria výběru písní a nácviu písní.

V praktické části je zpracován hudební projekt pro děti předškolního věku. Projekt se zabývá různými způsoby nácviu písní se zaměřením na propojování hudebních činností. Závěrečná část práce se věnuje mé vlastní reflexi a evaluaci od učitelky, která byla přítomna během celého projektu. Následně jsou zde zpracována doporučení pro praxi mateřských škol.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HOLISMUS

Pojem holismus je pro tuto bakalářskou práci stěžejní. Abychom s ním mohli dále pracovat, nejprve si tento pojem definujeme a objasníme jeho pojetí v oblasti hudební edukace.

Filozofický slovník (Olšovský, 2011, s. 87) definuje pojem holismus jako „*filozofické učení, které zdůrazňuje primát celku, celostnosti (celistvosti) oproti částem, klade důraz na vzájemnou souvislost.*“

J. Ch. Smuts poprvé použil výraz holismus jako filozofické označení ve dvacátých letech minulého století. Uplatňoval pojetí celku, který je neredukovatelný na části a tvořivě se rozvíjí (Palouš, 1997).

1.1 Holismus v hudební edukaci

S pojmem holismus nebo holistické pojetí literatura věnující se hudební edukaci téměř nepochybně nepracuje. Můžeme se však setkat s pojmem holistická edukace, jejíž principy se běžně v hudební edukaci uplatňují. Následně si tedy objasníme, jak tento pojem můžeme v oblasti hudby chápat.

Holistická edukace staví na třech principech: vyváženosti, začlenění a propojení. Holistická edukace vytváří propojení, a to vede k posunu od rozdělení k celku (Miller, 2007). Podle Chapman (2016) pojem holistický znamená, že při zpěvu se zapojuje celá osobnost člověka, jeho tělo, mysl, duše, emoce a hlas. Děti poznávají písně prostřednictvím využívání svých hlasů, pohybů a hudebních nástrojů (Houlahan & Tacka, 2015).

Hudební činnosti představují různorodý způsob seznámení dítěte s hudbou. Tvoří základní prostředek rozvoje hudebních schopností, dovedností a návyků dítěte. Umožňují spojovat hudbu se slovem, pohybem a hrou na dětské hudební nástroje. Hudební činnosti by neměly působit izolovaně, ale vzájemně se doplňovat, podporovat a smysluplně integrovat (Derevjaníková & Dzurilla, 2014).

Holistické pojetí hudební edukace můžeme tedy chápat jako propojování jednotlivých hudebních činností tak, aby tento výchovně-vzdělávací proces byl celistvý a rozvíjel děti v mnoha oblastech. Ve vztahu k nácviku písní se jedná o to, aby zpěv nebyl jen izolovanou činností, ale docházelo při něm k propojení s různými formami pohybu nebo hrou na hudební nástroje. V mém pojetí je součástí také začleňování prvků hlasové výchovy, která ke zpěvu bezesporu patří a přispívá k celistvému pojetí pěvecké činnosti.

2 HUDEBNÍ EDUKACE V MATEŘSKÉ ŠKOLE

V této kapitole se budeme věnovat hudební edukaci v mateřské škole a jejímu ukotvení v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání. Dále se zaměříme na jednotlivé hudební činnosti, které jsou předmětem praktické části.

Hudba je jedinečným projevem lidské kreativity. Je přirozeným projevem malých dětí, prožívají ji celým tělem. Rytmus, který je samozřejmou součástí hudby, napomáhá rychlejšímu rozvoji hrubé i jemné motoriky. Hudební edukace se významně podílí na rozvoji sociálních vztahů, a také vede děti k zodpovědnosti za společné dílo, které představuje kolektivní zpěv či taneční pohyb (Jurkovič, 2012).

Setkání s hudbou může mít formu receptivní, tzn. pasivní vnímání hudby a zpěvu, nebo formu aktivní, která spočívá ve vlastním zapojení, ať už se jedná o pobrukování, vyjadřování rytmu pohybem těla, hru na hudební nástroj či zpěv. Všechny tyto formy mají vliv na naše prožívání, radost z hudby, emoce. Při dobrém vedení hudební činnosti v předškolním věku pozitivně ovlivňují vývoj dětí – navozují pozitivní atmosféru, pomáhají k relaxaci, uvolnění napětí, zklidnění, aktivizaci a motivaci (Pehelová, 2017).

Pojem hudební edukace je poněkud novodobějším termínem pro hudební výchovu a v české literatuře se zatím běžně nevyskytuje. Termín edukace je zastřešujícím pojmem pro výchovu a vzdělávání. Pro účely této práce budeme považovat termín hudební edukace za synonymum hudební výchovy, jejíž definici si uvedeme.

Derevjaníková & Dzurilla (2014) definují hudební výchovu jako společensky organizovaný proces hudebního rozvoje člověka, který se zaměřuje na získání zkušeností s hudbou a hudební poznání. V předškolním věku je jejím cílem rozvíjet hudebnost dítěte, tzn. hudební schopnosti, dovednosti a návyky, probouzet u dětí pozitivní vztah k hudbě, umění a kulturním hodnotám.

Hudební edukace je tvořena hudebními činnostmi. Sedlák & Váňová (2013, s. 48) považují hudební činnost za „*vlastní komunikaci jedince s hudbou, která probíhá ve sféře percepční, reprodukční či produkční.*“ Podle Pehelové (2017) k základním hudebním činnostem v mateřské škole řadíme činnosti pěvecké, hudebně-pohybové, instrumentální a poslechové.

V rámci hudební edukace se děti učí hrát na Orffovy nástroje, poznávají sebe navzájem skrze zpěv a hudební hry, učí se základům zpěvu, poslechu klasické hudby, seznamují se s hudebními nástroji (Avšič & Rifel, 2016).

Písňe, hudba, drama, rytmus, tanec a pohyb, stejně jako mluvená řeč jsou způsoby komunikace, formy vyjadřování a tvoření, které by měly být rozvíjeny u dětí předškolního věku (Ehrlin & Gustavsson, 2015).

Hudební činnosti by měly být bezesporu rozmanité. Že to tak v praxi vždy není, si uvědomuje Jurkovič (2012), který upozorňuje, že i v dnešní době se stává, že představa hudební edukace se omezuje na pěvecký projev. Pokud zpěv není silnou stránkou dítěte, jsou i jiné cesty k hudbě jako hra na nástroj nebo poučený poslech (Jurkovič, 2012).

K hudebním činnostem se váží hudební dovednosti, které v rámci hudební výchovy rozvíjíme. Sedlák & Váňová (2013, s. 71) definují hudební dovednost jako „*cvikem a učením získanou způsobilost vykonávat úspěšně hudební činnost.*“ Hudební dovednost můžeme považovat za navenek projevenou hudební schopnost v rámci hudební činnosti. Obvykle se hudební dovednosti dělí podle hudebních činností, ke kterým se vážou. Rozlišujeme tak dovednosti poslechové, pěvecké, nástrojové a hudebně-pohybové (Váňová, 2017). Derevaníková & Dzurilla (2014) toho dělení rozšiřují o dovednosti rytmické, sluchové a hudebně-tvořivé.

2.1 Hudební edukace v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) je součástí státní úrovně kurikulárních dokumentů, které zastřešuje Národní program vzdělávání. „*RVP PV vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku.*“ (RVP PV, 2018, s. 5). Obsah vzdělávání je rozdělen do pěti oblastí: **Dítě a jeho** (oblast biologická), **Dítě a jeho psychika** (oblast psychologická), **Dítě a ten druhý** (oblast interpersonální), **Dítě a společnost** (oblast sociálně-kulturní) a **Dítě a svět** (oblast environmentální).

S pojmem hudební edukace ani hudební výchovy RVP PV nepracuje, avšak hudební činnosti se prolínají všemi vzdělávacími oblastmi.

Do oblasti **Dítě a jeho tělo** řadíme správné držení těla, rozvoj motoriky, pomocí dechových cvičení učíme děti správně dýchat. Hudba rozvíjí smyslové vnímání, zejména sluchové (Pehelová, 2017). Hudební činnosti přispívají ke zdravému životnímu stylu, jsou vhodné k relaxaci organismu a uvolnění psychického napětí. Hrou na nástroj rozvíjíme jemnou motoriku a koordinaci pohybů, pěstujeme u dětí rytmické cítění. Věnujeme pozornost také tvorbě hlasu a hlasové hygieně (Lišková, 2006).

V oblasti **Dítě a jeho psychika** rozvíjíme řeč dítěte. V rámci verbálních činností využíváme hry se slovy, hry na ozvěnu, říkadla, zpěv, rozvíjíme správnou artikulaci. Neverbální komunikace probíhá spojením hudby s pohybem nebo hrou na nástroj. Hudební činnosti rozvíjejí také poznávací schopnosti – představivost, fantazii, zvědavost, zájem. Cvičíme paměť motorickou (při pohybu), citovou (při poslechu) a hudební (při zpěvu, poslechu a hře na nástroj). Hudba vzbuzuje u dětí určité pocity, durové tóniny většinou radostné pocity, mollové naopak pocity smutku. Pomocí hudebních aktivit se snažíme vést děti k vyjádření vlastních pocitů a empatickému postoji (Pehelová, 2017).

Hudební činnosti mají v oblasti **Dítě a ten druhý** primární a nezastupitelné místo. Veškeré hudební činnosti probíhají ve vzájemné součinnosti dětí, díky nim snazším způsobem navazují kontakt s druhými a adaptují se do kolektivu. Každé dítě má při hudebních aktivitách v kolektivu své místo, všechny děti jsou zodpovědné za společné dílo (Lišková, 2006).

Oblast **Dítě a společnost** se orientuje na pravidla a normy společenského chování, které můžeme dětem předávat návštěvou koncertů. Snažíme se u dětí pěstovat vztah ke kultuře a umění, seznamujeme je s tradicemi našeho národa. Zaměřujeme se na lidové písně, hry a tance, při hře na nástroj využíváme jednoduchý lidový doprovod. Prostřednictvím hudebních činností se seznamujeme s lidovými texty a tradicemi spojenými s hudbou – např. masopust, Vánoce, Velikonoce, dožínky (Pehelová, 2017).

V oblasti **Dítě a svět** se zaměřujeme převážně na povědomí dětí o okolním světě, poznávání různých hudebních forem a žánrů. V rámci pěveckých činností vybíráme písně s přírodní tematikou, seznamujeme děti s popěvkou cizích národů či menšin, např. romskými písněmi. Pohybové činnosti můžeme zaměřit na tance přírodních národů. K poslechu volíme skladby s přírodní tematikou či etnickou hudbu (Lišková, 2006).

2.2 Hlasová výchova

„Hlasová výchova učí děti správným návykům, a tak ve svém výsledku nejen rozvíjí dětský hlas, ale navíc ho i chrání před poškozením. Hlasová výchova má vliv na čistotu zpěvu, pomáhá při nápravě nezpěvnosti.“ (Tichá, 2005, s. 73)

S pojmem hlasová výchova se v RVP PV nesetkáme, avšak najdeme zde artikulační a dechová cvičení, která jsou předmětem hlasové výchovy. Abychom mohli s dětským hlasem pracovat, je nezbytné nejprve znát rozsah dětského hlasu a vědět, jak o něj pečovat.

2.2.1 Hlasový rozsah u dětí předškolního věku

Zdravý hlas malého dítěte je charakteristický jasnou a zvonivou barvou hlasu. Není tak silný, ale je schopný rozvoje a s věkem a tělesným růstem nabývá na síle a barevnosti. Hlasový rozsah dítěte se odvíjí od věku a rozezpívanosti (pěvecké aktivity) dítěte a jeho individuálních hlasových, tělesných a psychických dispozic (Tichá, 2005).

Vhodný tónový rozsah písní pro děti předškolního věku se u různých autorů mírně liší. Podle Liškové (2005) je nepřirozenější polohou dětského hlasu tónový rozsah d^1 - a^1 .

V jiné publikaci Lišková (2006) upřesňuje, že hlasový rozsah u dětí předškolního věku se liší s ohledem na konkrétní věk. Tříleté děti dovedou zpívat v rozsahu tří tónů, čtyřleté mohou mít rozsah šesti tónů a předškoláci mohou dosáhnout sedmi- nebo osmi-tónového rozsahu. Důvodem menšího hlasového rozsahu je absence zpěvu (Lišková, 2006).

Šimanovský & Tichá (2013) tvrdí, že možnosti dětské zpěvního hlasu se pohybují v rozsahu tónů c^1 až h^1 , případně do c^2 a d^2 . Pro snadnější hraní je mnoho písní ve zpěvníku zapsáno v D dur. Pokud chceme hlasový rozsah dětí rozvíjet, můžeme využívat postupně písně i ve vyšších tóninách: Es, E, nebo F dur.

2.2.2 Péče o dětský hlas

Hlasivky jsou nejmenší svaly lidského těla. Jsou křehké a mohou se lehce zranit, proto je v rámci hlasové hygieny důležité dětský hlasový orgán šetřit – nepřetěžovat hlasivky křikem, omezit zpívání při hlasové indispozici (např. nachlazení) a nezpívat při fyzické námaze. Pro hlasovou hygienu je důležité vhodné prostředí – vyvětraná místnost s dostatečně zvlhčeným vzduchem. Abychom předešli únavě dětských hlasivek, není vhodné zpívat dlouhou dobu. Volíme raději kratší dobu zpěvu vícekrát denně. Zpěv písní v přirozené hla-

sové poloze dětí patří také k důležitým zásadám hlasové hygieny. Je třeba volit písně ve vhodném tónovém rozsahu, ve vhodně vybrané tónině a s ohledem na pěvecké schopnosti dětí (Lišková, 2006).

2.2.3 Dechová cvičení

Před zpěvem je vhodné zařadit dechová cvičení – krátká, ve vyvětrané místnosti a s vhodnou motivací, která může pomoci ke vzbuzení zájmu o danou píseň (Kubecová, 2017).

Děti se snažíme vést k nádechu tzv. do břicha, při kterém se břicho vyklene, ramena nezvedáme. Nadechujeme se nosem, tělo musí být uvolněné, nádech klidný. Snažíme se zaměřit u dětí vdechování zbytečně velkého množství vzduchu. K nádechu využijeme vhodnou motivaci, např. přivonění ke květině, nasávání vůně buchet, horského vzduchu apod. Nevhodná je motivace, která vede k zadržování dechu nebo nasávání zbytečně velkého množství vzduchu, např. nadechneme se zhluboka jako u pana doktora, nadechneme se jako bychom chtěli plavat pod vodou. Na nádech plynule navazuje výdech, který provádíme ústy a břicho se při něm „zastřích“. Výdech musí být plynulý, nepřerušovaný, opět zařadíme vhodnou motivaci, např. pofoukáme bolístku, vyfouknutí bubliny, udržení pírka ve vzduchu apod. Hlavním cílem dechových cvičení je tzv. prodloužení výdechové fáze, kdy děti vedeme k prodlouženému výdechu, který musí být úměrný dětským možnostem. Opět používáme vhodnou motivaci, např. syčíme, bzučíme, napodobujeme lokomotivu (Lišková, 2006).

2.2.4 Artikulační a hlasová cvičení

V rámci pěveckých činností se věnujeme i trénování výslovnosti, která přispívá k lepší srozumitelnosti písně i hezkému znění dětského pěveckého hlasu. Při nácvičování výslovnosti se věnujeme uvolnění artikulačního aparátu – mluvidel, čelistí, mimických svalů kolem úst. K tomu nám mohou pomoci pantomimická cvičení, kdy si hrajeme např. na klauna, který mění nálady – úsměv (napětí rtů) a mračení se (uvolnění rtů). Čelist můžeme uvolnit „žabím kvákáním“, mimické svaly např. předváděním čerta. Tato cvičení na zaktivizování mluvního svalstva musí být krátká (Lišková, 2006).

Mluvidla, čelisti a mimické svaly uvolňujeme a aktivizujeme pomocí her s využitím deklamace a melodizace rozpočítadel, říkadel, jednoduchých jazykolamů, hry na ozvěnu, zpěvu písní na zvukomalebné slabiky apod. (Pehelová, 2017).

Tichá (2005) uvádí, že dětský hlas můžeme zdravě rozvíjet, pokud je tvořen měkkými hlasovými začátky spolu s hlavovou rezonancí a hlavovým tónem. Měkký hlasový začátek závisí na uklidnění dechu a pozvolném rozeznění hlasivek. Důležitá je také uvolněná čelist, klidný nádech a plynulý výdech.

Pomocí hlasových cvičení se snažíme připravit hlasový orgán na pěvecký výkon. Začínáme legátovým uvolněním ve střední poloze nejprve v pianu, postupně dynamicky rozvíjíme oběma směry. Vhodné je využívat brumendo – tón zazpívaný zavřenými ústy. Cvičení zpíváme na vokály a slabiky, tóny ve vyšších polohách udržujeme v hlavové rezonanci brumendem a slabikami, které obsahují –u (mu, ju, vu, nu...). Hlasová cvičení souvisí s konkrétní písní, nebo mohou vycházet z jiné známé písně (Synek, 2004).

Tichá & Raková (2014) doporučují napodobovat s dětmi hlasy zvířat či zvuky hudebních nástrojů, jelikož zpěvní hlas má základ právě v napodobování zvuků. Pokud děti nebudou křičet, hlas se jim poté pěkně rozezní.

2.3 Zpěv

„Zpěv patří k hlavním hudebním aktivitám, rozvíjeným ve školní hudební výchově. Je přirozenou cestou k hudebnímu rozvoji dětí, k jejich zážitku z vlastního i kolektivního zpěvu, příležitostí k relaxaci i náplni zájmových aktivit.“ (Jenčková, 1997, s. 3)

Zpěv je, stejně jako řeč, přirozeným lidským projevem. Slouží k celkovému rozvoji muzikálnosti dětí a v mateřské škole by měl být doménou všech hudebních činností. Je nepostradatelnou součástí každodenního života v mateřské škole ve vztahu k vývoji dětí, zpěvem se děti učí rozdávat radost sobě i druhým. Absence zpěvu má své negativní důsledky, ať už se jedná o psychický nebo fyzický vývoj dětí. Zpěvem se prohlubuje dýchání vedoucí k lepšímu prokrvení organismu, napomáhá kvalitě dětské řeči a používá se i při léčbě koktavosti. Pěvecké činnosti podporují sebevědomí dětí a pomáhají překonávat komunikační bariéry, rozvíjet sociální citění, učí je spolupráci a toleranci v dětském kolektivu. Z hlediska rozumového vývoje cvičí paměť, pozornost, podporují myšlení a přirozenou tvůrčí aktivitu (Lišková, 2006).

Pěvecké činnosti se řadí mezi nejdůležitější a nejlépe realizovatelné hudební činnosti v mateřské škole. Předškolní děti získávají skrze zpěv a další hudební činnosti pozitivní vztah ke krásné hudbě, poslechu i interpretaci. Pěvecké činnosti jsou ze všech hudebních aktivit však dětem obvykle nejbližší. Měly by probíhat v radostné atmosféře, aby hlasivky

byly uvolněné. Společný zpěv stmeluje kolektiv třídy, dodává pohodu a slouží jako psychohygienický prostředek (Kubecová, 2017).

Kubecová (2017) uvádí důležité body, které by měla každá učitelka při pěvecké činnosti dodržovat:

- Učitelka oceňuje děti za snahu zpívat, všímá si situací, kdy zpívají spontánně.
- Zařazuje vhodná dechová cvičení a aktivity na principu hraní s rytmem.
- Dbá na to, aby při zpěvu nestála moc blízko, aby děti nemusely zaklánět hlavu.
- Snaží se být vhodným pěveckým vzorem, nezpívá však příliš hlasitě, aby děti nepřehlušila.
- Vede děti k dodržování měkkých hlasových začátků.
- Volí tóninu, která odpovídá hlasovým možnostem dětí.
- Všímá si dětí, které dýchají nevhodně (zvedají ramena, nadechují se ztěžka).

2.4 Hudebně-pohybové činnosti

„Cesta k hudbě skrz taneční pohyb je krátká a účinná.“ (Jurkovič, 2012, s. 20)

V předškolním věku je pohyb neodmyslitelnou součástí každého dne. Prostřednictvím hudebně-pohybových činností v mateřské škole rozvíjíme elementární pohybové dovednosti dětí, vedeme děti k vlastnímu prožití písně a fyzickému uvolnění, které je důležité pro další hudební činnosti. Fyzická uvolněnost má vliv na funkci dechu a zpěvního projevu, hry na tělo či instrumentální nástroje (Lišková, 2006).

2.4.1 Držení těla

Při pohybových činnostech dbáme na vytváření správných pohybových návyků. Při postoji máme váhu na přední části chodidel, břicho jemně zatlačíme vzad, lopatky táhneme dolů. Správné držení těla je základem správné chůze, která patří k základním prvkům hudebně-pohybové výchovy. Přenášíme při ní váhu vpřed na kročnou nohu, našlapujeme přes celé chodidlo, pohyb paží je plynulý kyvadlový, protahujeme temeno a páteř vzhůru, aby byla chůze vznosná a nohy odlehčené (Kulhánková, 2010).

2.4.2 Pohybový doprovod písní

Pohybový doprovod pomáhá zpestřit pěvecké činnosti, při ztvárnění písně pohybem vycházíme z jejího textu nebo hudební formy. Pokud vycházíme z textu písně, vyjadřujeme

pohybem obsah písně. Pohybové úkony jsou jednoduché, proto je nacvičujeme zároveň se zpěvem. Dalším způsobem je vycházet z hudební formy písně, kdy využijeme různé taneční prvky jako krokové variace, otočky, úklony apod. Prvky musí být jednoduché a snadno zapamatovatelné. Nejvhodnější jsou kroky přísunné (vpřed, stranou), podupy, pohupy, točení. Využíváme také změnu směru pohybu, např. točení kola vlevo, vpravo, chůze vpřed, vzad. Obě formy pohybové ztvárnění písní se často prolínají a doplňují (Lišková, 2006).

Tichá & Raková (2014) uvádí, že tanec ve dvojici nebo skupině představuje další obohacení písní. Děti se při něm učí vnímat druhého, pohotově reagovat nebo umět se přizpůsobit společné choreografii.

2.4.3 Hra na tělo

Hra na tělo je součástí hudebně-pohybových činností, předstupněm hry na dětské hudební nástroje. V tomto případě jsou naše ruce a nohy tím nejjednodušším nástrojem. Prostřednictvím hry na tělo dochází u dětí k rozvoji jemné motoriky, koordinaci pohybů, paměti a rytmického cítění. Hra na tělo vede děti k lepšímu soustředění a rozvíjí tvořivost. Ve hře na tělo využíváme tleskání, pleskání a podupy. Nejdříve učíme děti tleskat, poté pleskat a nakonec podupávat. Po zažití jednotlivých pohybů je můžeme začít kombinovat, nejprve dva, nakonec všechny tři (Lišková, 2006).

Tleskat můžeme různými způsoby – dlaní na dlaň, prsty na dlaň, v upažení, ve vzpažení, za tělem, nad hlavou apod. Důležité je uvolněné zápěstí, protažené prsty. Pleskáme na stehna, lokty, boky, kolena apod. Podupy provádíme na místě, příp. s postupem vpřed, jednou nohou nebo střídavě. Nezvedáme při tom kolena (Kulhánková, 2010).

2.5 Instrumentální hra

Instrumentální hra je jednou z hudebních činností využívaných v mateřských školách v rámci hudební edukace. V tomto případě se nejedná o hru učitelky na nástroj, např. klavír, ale o hru, kterou tvoří samy děti. Nejčastěji jsou využívány tzv. Orffovy nástroje. Dále můžeme využít ručně vyrobené nástroje, které si mohou děti samy vyrobit, avšak nejsou tolik kvalitní. V dnešní době vznikají také nové nástroje určené dětem, uvedu např. boomwhackers, což jsou trubky různého ladění. Hra na ně je podstatně náročnější a vyžaduje

delší cvik. Může být však zajímavým obohacením hudební edukace. V této práci se dále zaměřím pouze na Orffovy nástroje.

S myšlenkou jednoduchých nástrojů pro děti přišel ve dvacátých letech 20. století německý hudebník a pedagog Carl Orff. Jeho myšlenkou bylo propojovat činnosti hudební, taneční, verbální a vychovávat děti k hudbě od nejtělejšího věku. Hra na nástroj nemá pouze hudební rozměr, slouží také jako dorozumivací prostředek ve smyslu verbální i nonverbální komunikace. Můžeme pomocí nástrojů rytmicky doprovázet říkadla, zpěv, vyjádřit hrou emoce či charakter písně – nahlas, potichu, pomalu, rychle, vztekle, něžně. Experimentujeme se zvuky, posilujeme paměť, rozvíjíme sluchové vnímání a rytmické cítění. S hrou na nástroje souvisí také jejich vzájemné půjčování, výměna, společná hra ve skupině, což rozvíjí sociální dovednosti dětí. Nástroje si děti mohou také samy vyrobit. Pomocí hry s nástroji rozvíjíme motorické dovednosti - při úchopu, manipulaci, pohybech, a také kreativitu při nalézání originálních způsobů práce s nimi a možností využití (Růžičková, 2017).

2.5.1 Orffův instrumentář

Dětské nástroje, které nazýváme také nástroje Orffova instrumentáře, dělíme do dvou skupin. První skupinou jsou nástroje rytmické, mezi které patří ozvučná dřívka, dřevěný blok, bubínek, tamburína, drhlo, triangel, činely, prstové činely, zvonek, rolničky, dětské tympány a kastaněty, rumba koule. Tyto nástroje jsou zajímavé svým tvarem, zvukem, materiálem a technikou hry. Druhou skupinu tvoří nástroje melodické, které v mateřské škole používáme velmi zřídka, slouží spíše ke zpestření hudebních činností. Mezi tyto nástroje řadíme zvonkohry, metalofony a xylofony. Tyto nástroje mají určité ladění, tónový rozsah, konkrétní výšku tónu. U dětí předškolního věku preferujeme hru na rytmické nástroje, jelikož manipulace s nimi je pro děti dostupná a jednoduchá (Derevjaníková & Dzurilla, 2014).

2.5.2 Hra na dětské hudební nástroje

Pro hru vybíráme nástroje, se kterými děti nemají problém při manipulaci. Před použitím necháme děti si nástroje ohmatat, seznámit se s nimi. Ukážeme dětem, jak se na daný nástroj hraje, jaká je technika hry. Při samotné realizaci však nepovyšujeme správnou techniku hry nad radost z hraní. Ke hře vybíráme takový počet nástrojů, abychom hru dětí byli schopni usměrnit. Nástroje vybíráme také s ohledem na charakter písně tak, aby byly vhodným doplněním zpěvu (Derevjaníková & Dzurilla, 2014).

Pro doprovod písní ve skupině jsou vhodné nástroje s krátkým dozvukem jako různé druhy bubínků, ťukátek a chrástítek, kterými snadno dosáhneme přesného pravidelného zvuku a jednotného rytmu celé skupiny dětí. Nástroje s dlouhým dozvukem jsou vhodné spíše ke zpestření doprovodu nebo pro tvořivou hru se zvuky. Mezi tyto nástroje řadíme triangel, činely, zvonkohry. S nástroji pracujeme nejčastěji v kruhu na koberci, nebo se pohybujeme v prostoru. Učitelka je ve hře na nástroj důležitým vzorem, jelikož se děti učí nápodobou. Vhodné je používat různá gesta, kterými můžeme určovat tempo, intenzitu zvuku nebo pomlky (Růžičková, 2017).

K instrumentálnímu doprovodu písní můžeme využít několik technik. Můžeme hrát rytmus, který spočívá ve hře každého tónu v písni. Dále je možné hrát metrum, tzn. na každou dobu, nebo hrajeme na těžké doby. Jednotlivé rytmické doprovody je možné kombinovat (Lišková, 2006). Synek (2004) však uvádí, že doprovod rytmem písni je nejvhodnější pro spojení se zpěvem.

3 PRÁCE S PÍSNÍ

V této kapitole si přiblížíme, jak pracovat s konkrétní písní. Abychom děti v mateřské škole mohli učit správně zpívat, je třeba respektovat určitá kritéria pro výběr písní, která jsou typická pro tento věk dětí. Nácvik písní má také určitý doporučený postup, který bychom si měli předem osvojit.

Pokud má dítě čistě zpívat, je zapotřebí, aby se naučilo nejprve soustředěně naslouchat, jak zvukům a tónům přicházejícím z vnějšího prostředí, tak svému hlasu, který reaguje na zvukové podněty. Všechny děti nedokáží čistě zpívat, ale při trpělivém vedení a vhodné motivaci se to mohou naučit. Musíme však úkoly dávkovat po malých splnitelných krocích (Raková, Štíplová, & Tichá, 2009).

3.1 Kritéria pro výběr písně

Lišková (2006) uvádí kritéria, kterými se řídíme při výběru písňového repertoáru, přičemž vždy respektujeme pěvecké schopnosti dětí.

1) Tónový rozsah

- Odvíjí se od fyziologických možností a pěveckých zkušeností dětí. Kmenový repertoár by měl obsahovat písně jednodušší, nepřesahující rozsah kvinty (5 tónů). Písně s větším rozsahem (7, 8 tónů) patří k obtížnějším.

2) Rytmická obtížnost

- Pro začátečníky jsou vhodné písně jednodušší ve dvoudobém taktu se stále se opakujícím rytmem, bez rytmičkových složitostí.

3) Melodická obtížnost

- Písně, ve kterých převažuje sestupná melodie, jsou pro děti jednodušší. Naopak mezi obtížnější řadíme písně mollové.

4) Hudební forma

- Hudební forma souvisí s délkou písně, nejjednodušší písně řadíme do tzv. malé písňové formy jednodílné (např. Halí, belí). Písně rozměrnější (většinou umělé) jsou pro mnohé děti obtížné, kvůli nepravidelně členěné melodice a většímu počtu melodických prvků.

5) Obsah písně

- Obsah písně by měl být dětem blízký, odpovídat jejich rozumovému poznání.

Vhodné náměty můžeme většinou najít jak mezi písněmi lidovými (přírodní tema-

tika, zvířata), tak mezi písňemi umělými. Je však třeba věnovat větší pozornost umělým písním, které nejsou přímo určeny dětem (Lišková, 2006).

I když to tak na první pohled nevypadá, výběr písně pro děti není vůbec snadným úkolem. Lidové písně často splňují vhodný tónový rozsah, rytmickou obtížnost i hudební formu a je jich obrovské množství. Problém však často nastává u obsahu písně. Jelikož byly texty tvořeny v minulosti, obsahují často archaismy, odlišný slovosled, nebo jsou psané v nářečí. Objevují se zde témata, která dětem nejsou blízká. Nepochybně to patří k naší kultuře a minulosti, se kterou bychom děti měli seznamovat, je třeba však jejich výběr pečlivě zvažovat, jelikož v případě, že nebudou rozumět polovině textu písně, jejich zájem o zpěv značně opadne. Umělých písní určených přímo dětem je poměrně malé množství. Když však na takové narazíme, jsou ve většině případů vhodné, jelikož jsou tvořeny přímo pro děti v dnešní době, obsah je tedy srozumitelný a dětem mnohem bližší.

3.2 Nácvik písně

Zpěv a nácvik písní patří v mateřské škole mezi nejčastější hudební činnosti, přičemž pěvecký úspěch dětí záleží na učitelce. Děti po učitelce spontánně opakují, ať už pozitivně či negativně, proto by její zpěv měl být dětem vzorem. Tón učitelky by měl být tvořen lehce, s měkkým nasazením, její hlas by měl být intonačně čistý. Nesmíme opomíjet také správnou artikulaci, její přednes a citový výraz. Nácviku písně by měla předcházet vhodná motivace, která souvisí s obsahem písně. Prvním způsobem je využití mimohudební motivace, mezi kterou řadíme používání maňaska, obrázků, krátkého příběhu, básničky, říkadla, ilustrací z knihy, hádanky či vedení krátkého rozhovoru. Další možností je hudební motivace, kdy učitelka zazpívá či zahraje již známou píseň (Lišková, 2006).

Dětem bychom měli píseň zaujatě předzpívat, aby to podnítilo jejich touhu píseň lépe poznat a zazpívat. Předzpívání je opravdovým úvodem do nácviku písně. Nevhodné je nacvičovat text bez melodie, děti potřebují slyšet píseň celou, jelikož si ji tak lépe zapamatují. Text a nápěv tvoří jeden celek (Jurkovič, 2012).

Píseň opakujeme několikrát po sobě, nácvik probíhá formou nápodoby - děti se postupně přidávají ke zpěvu učitelky. Náročnější písně můžeme rozdělit na jednotlivé fráze, a ty nacvičovat pomocí hry na ozvěnu, tzv. formou echa, které se také považuje za nápodobu. (Pehelová, 2017).

Lišková (2006) a Kubecová (2017) se shodují na tom, že je vhodné kombinovat zpěv s hudebně-pohybovými činnostmi, hrou na tělo, dramatizací či nástrojovým doprovodem.

Pehelová (2017) doporučuje učitelkám při nácvičce písni dodržovat určité zásady, z nichž si některé zmíníme:

- Vybíráme písni s ohledem na pěvecké schopnosti dětí, s vhodným rozsahem, obsahem a rytmicky přiměřené.
- Učitelka zpívá v hlasové poloze dětí společně s nimi.
- Učitelka zadá počáteční tón, případně zahraje předehtu.
- Nenecháme děti křičet, vedeme je ke zpěvu ve střední síle.
- Dbáme na provedení písni – zaujetí dětí, držení těla, artikulaci.
- Obtížná místa můžeme nacvičit v pomalejším tempu.
- Využíváme různé formy práce – rytmické hry, pohybový doprovod, instrumentální doprovod
- K písni se vracíme, zpíváme je opakovaně podle zájmu a chuti dětí.

Lišková (2006) ve své publikaci uvádí **metodický postup při nácvičce písni**. Možností, jak můžeme s písni pracovat je celá řada, vycházíme vždy z konkrétní písni, její melodiky, rytmu, obsahu a složení skupiny dětí.

1. **Vzbuzení zájmu** – formou hudební či mimohudební motivace
2. **Seznámení dětí s písni** – učitelka kvalitně píseň interpretuje dětem
3. **Rozhovor o písni** – vysvětlíme nejasná/neznámá slova, příp. obsah písni
4. **Nácvič náročnějších pasáží v písni**
5. **Vlastní nácvič písni** – současně nacvičujeme text i melodii

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 HUDEBNÍ PROJEKT

Tento hudební projekt je navržen pro děti předškolního věku. Jedná se dvouměsíční projekt, který byl realizován jednou týdně. Projekt zahrnuje 8 výstupů, které jsou zaměřeny na celistvé pojmání hudební edukace a snaží se o propojení hudby, pohybu a hry na hudební nástroje při nácvičení písní. Součástí je také vhodná motivace, dechová a hlasová cvičení, která bezesporu k hudební edukaci patří. Hudební edukace je tvořena hudebními činnostmi, které se často realizují samostatně, přičemž některé jsou více upřednostňovány. Přínos projektu spočívá v propojování hudebních činností tak, aby proces hudební edukace tvořil smysluplný celek, který rozvíjí hudební dovednosti dětí a pomáhá budovat správné pěvecké návyky.

Fáze projektu:

- 1) **Plánování** – projekt byl plánován v měsících srpen – září 2018. Nejprve probíhala komunikace s mateřskou školou a konkrétní učitelkou. Poté byl konzultován výběr písní a činností tak, aby vyhovoval dané třídě a respektoval jejich třídní vzdělávací program (dále jen TVP).
- 2) **Realizace** – projekt byl realizován v měsících říjen – listopad 2018 s frekvencí jednou týdně. Každý výstup trval 25–45 minut. Realizace probíhala v prostorách mateřské školy.
- 3) **Hodnocení** – Projekt byl hodnocen v měsících prosinec 2018 – leden 2019. Evaluaci prováděla přihlížející učitelka, která byla přítomna po celou dobu projektu. Dále je evaluace doplněna o vlastní reflexi, která vychází z reflexí jednotlivých výstupů.

4.1 Charakteristika dětí

Projekt je určen pro děti předškolního věku. V dané mateřské škole, kde byl projekt realizován, jsem pracovala s dětmi ve věku 2,5–6 let v rámci jedné heterogenní třídy. Třída čítala 26 dětí, výrazně převažovali chlapci. Projektu se účastnilo v průměru 15–20 dětí, tzn. téměř všechny děti, které byly v dané dny přítomny. Do projektu se většinou nezapojoval jeden chlapec, který se podle slov paní učitelky obvykle neúčastní jakékoliv činnosti řízené učitelkou a vždy si místo toho sám hraje. Zapojil se pouze dva dny, i přesto to byl velký úspěch. Výjimečně se stalo, že v průběhu výstupu některé z dětí odešlo, jednalo se pře-

vážně o mladší děti, pro které byl program už moc dlouhý. Celkově bylo na třídě vidět, že je hudebně vedena a paní učitelka se hudebním činnostem věnuje ráda a často. Její pozitivní vztah k hudbě přenáší i na děti, které se do projektu zapojovaly s chutí, nestyděly se, velmi rychle si zapamatovaly text i melodii nových písní a bez problémů spolupracovaly.

4.2 Obsahové zaměření projektu

Projekt zahrnuje 8 písní – z toho 4 lidové a 4 umělé. Jelikož jsem pracovala s dětmi v heterogenní třídě, vybrala jsem písně melodicky a rytmicky jednodušší i složitější. Písně se odlišují způsobem nácvičku, kdy propojujeme zpěv s pohybem, hrou na tělo či hrou na hudební nástroje. Dále se liší formou motivace, dechovým i hlasovým cvičením, a také využitím různých pomůcek. Písně jsou tematicky laděné do období podzimu, kdy byl projekt realizován. Výběr písní byl konzultován s paní učitelkou a volen také s ohledem na TVP dané třídy. Na doporučení paní učitelky jsem zařadila některé známější písně, jelikož pracuji s heterogenní skupinou a počet nových písní by byl obzvlášť pro nejmladší děti velmi náročný.

Tabulka 1 Obecná charakteristika projektu

NÁZEV PROJEKTU	Podzim s písničkou
CÍLE PROJEKTU	<ul style="list-style-type: none"> - Rozvíjet hudební dovednosti dětí - Rozvíjet správné pěvecké návyky dětí - Podporovat propojování hudebních činností
REALIZACE	Vybraná mateřská škola ze Zlínského kraje
ÚČASTNÍCI PROJEKTU	Děti ve věku 2,5–6 let (heterogenní třída)
ČASOVÉ PARAMETRY	Srpen 2018 – leden 2019
ORGANIZAČNÍ FORMA	Řízená činnost

Tabulka 2 Návrh projektu

DEN	TÉMA	KOMPETENCE	METODY	POMŮCKY
1.	Podzim	Dítě dokáže opakovat rytmus pomocí hry na tělo Dítě dokáže zazpívat píseň „ <i>Ja-ro, léto, podzim, zima</i> “ Dítě dokáže spolupracovat při společném nácviku písně	Rozhovor Popis Demonstrace	Obrázky ročních období Zvoneček Listy
2.	Mák	Dítě dokáže opakovat jednoduché pohybové prvky Dítě dokáže zazpívat píseň „ <i>Čížčku, čížčku</i> “ Dítě dokáže spolupracovat ve skupině při nácviku písně	Rozhovor Popis Demonstrace Dramatizace	Obrázek čížka Flétna
3.	Papírový drak	Dítě dokáže opakovat rytmus pomocí Orffových nástrojů Dítě dokáže zazpívat píseň „ <i>Vyletěl si pyšný drak</i> “ Dítě dokáže spolupracovat při společném nácviku písně	Rozhovor Popis Demonstrace Dramatizace	Klávesy Papírový drak Orffovy nástroje – rytmické Noty
4.	Lesní zvířata	Dítě dokáže opakovat rytmus pomocí hry na tělo Dítě dokáže zazpívat píseň „ <i>Běží liška k Táboru</i> “ Dítě dokáže spolupracovat při společném nácviku písně	Rozhovor Popis Demonstrace Dramatizace	Malé lišky z chlupatých drátků Papírové masky (liška, ježek, zajíc)
5.	Vítr	Dítě dokáže opakovat rytmus pomocí Orffových nástrojů	Rozhovor Popis Demonstrace	Orffovy nástroje – rytmické

		Dítě dokáže zazpívat píseň „ <i>Podzimní vítr</i> “ Dítě dokáže spolupracovat při společném nácviku písně	Dramatizace	
6.	Ptáci	Dítě zvládá jednoduchý tanec ve dvojici Dítě dokáže zazpívat píseň „ <i>Vrabec a sýkorka</i> “ Dítě dokáže spolupracovat ve dvojici při nácviku písně	Rozhovor Popis Demonstrace Dramatizace	Klávesy Maňásci a obrázky (vrabec a sýkorka) Noty
7.	Děšť	Dítě dokáže opakovat rytmus pomocí Orffových a vyrobených nástrojů Dítě dokáže zazpívat píseň „ <i>Prší, prší</i> “ Dítě dokáže spolupracovat při společném nácviku písně	Rozhovor Popis Demonstrace Hra	Padák Chrastítka z ořechů a ruliček Orffovy nástroje – rytmické
8.	Vlaštovka	Dítě dokáže opakovat jednoduché pohybové prvky Dítě dokáže zazpívat píseň „ <i>Na shledanou vlaštovičko</i> “ Dítě dokáže spolupracovat ve skupině při nácviku písně	Rozhovor Popis Demonstrace Dramatizace Hra	Bubínek s paličkou Ptačí peří Provaz

4.3 Realizace projektu

Projekt byl realizován v heterogenní třídě vybrané mateřské školy v malé obci Zlínského kraje. Projektu se účastnilo 15-20 dětí, po celou dobu byla přítomna učitelka dané třídy. V následující části jsou popsány jednotlivé dny projektu.

4.3.1 1. den – Roční období

Píseň: *JARO, LÉTO, PODZIM, ZIMA*

Cíle:

- Rozvíjet schopnost rytmického cítění
- Rozvíjet hudební paměť
- Podporovat spolupráci

Kompetence:

- Dítě dokáže opakovat rytmus pomocí hry na tělo
- Dítě dokáže zazpívat píseň „*Jaro, léto, podzim, zima*“
- Dítě dokáže spolupracovat při společném nácvičku písně

Organizační forma: řízená činnost

Metody: rozhovor, popis, demonstrace

Prostředky a pomůcky: obrázky ročních období, zvoneček, listy

Zdůvodnění volby písně a způsobu nácvičku: Tuto píseň jsem zvolila z důvodu jednoduchého rytmu a stále se opakující melodie. Tónový rozsah pěti tónů je ideální pro děti předškolního věku. Záměrně jsem píseň zařadila na začátek projektu, jelikož si pomocí ní připomeneme roční období a uvedu děti do tématu podzimu. Z důvodu již zmíněného stále se opakujícího rytmu jsem zvolila nácvičku v doprovodu hry na tělo.

Průběh činnosti:

Motivace

Děti budu motivovat pomocí obrázků ročních období. Nejprve jim dám 4 obrázky, které představují roční období a děti budou mít za úkol je společně poskládat podle posloupnosti. Pokud se jim to podaří, obrázky vytvoří strom, který představuje celý rok. Zeptám se, zda umí roční období pojmenovat, a jaké období máme teď. Následně dostanou 16 obrázků, týkajících se jednotlivých období, které si společně pojmenujeme a přiřadíme k ročním obdobím (4 ke každému).

Dechové cvičení

Připravím si jeden list pro každé dítě. Děti si listy rozeberou a každý si ho položí na dlaň. Nadechneme se do břicha a foukneme do listů, aby se rozletělo, co nejdál. Listů sesbíráme a foukneme do něj ještě jednou.

Hlasové a artikulační cvičení

Mluvidla si rozcvičíme následujícím říkadlem, které děti opakují po jednom verši formou hry na ozvěnu.

Podzim – roční období, kdy nastává, kdo to ví?

Listí padá ze stromů, táta kope bramboru.

Po podzimu zima, Vánoce jsou prima.

„Protože se blíží Vánoce, přinesla jsem vám zvoneček. On je ale jen na ozdobu a proto nezvoní. Pomůžete mi zazvonit místo něj? *Bimmm, bammm, bommm.*“ Opakujeme několikrát sestupně. Nasazujeme měkce a necháme hezky doznít *mmm*.

Rozezpíváme se slabikou *mu* v dané tónině, vzestupně, sestupně, legato, staccato, zesílujeme, zeslabujeme. Zazpíváme s použitím slabiky první dva takty písně.

Nácvik písně

Tónina: C dur

Tónový rozsah: 5 tónů (c¹–g¹)

Píseň budeme nacvičovat v doprovodu hry na tělo. Utvoříme s dětmi kruh v pozici kleku na patách. Píseň je původně tvořena osminovými notami – to by bylo pro děti příliš rychlé, proto píseň budeme zpívat v notách čtvrt'ových (spojíme dvě noty osminové do jedné čtvrt'ové). Jelikož je píseň dlouhá a děti by neudržely pozornost, předzpívám jen první sloku. Doprovod bude následující (na doby čtvrt'ové):

1. takt – dvakrát plesknutí dlaněmi o stehna
2. takt – dvakrát tlesknutí

Doprovod opakujeme stále dokola.

Tleskáme/pleskáme i na pomlky, aby děti nemátlo, že v některém taktu tleskáme/pleskáme méněkrát. Až budou děti píseň ovládat, můžeme zapojovat pauzu v místě pomlk. Při předzpívání děti budou tleskat/pleskat se mnou. Poté, co zazpívám první sloku, zopakujeme refrén a děti se už budou přidávat, jelikož refrén je lehce zapamatovatelný. Následně budeme pokračovat ve hře na tělo celou píseň. Píseň má mnoho slok a bude trvat delší dobu, než se ji naučíme. Proto bude na začátku stačit, když děti budou zpívat pouze refrén a doprovázet se hrou na tělo.

Píseň zazpíváme ještě podruhé s jiným doprovodem. Děti zůstanou v kleku na patách v kruhu, ale kruh bude menší, aby děti byly v těsné blízkosti a dosáhly na sebe.

Doprovod bude náročnější:

1. takt – dvakrát pleskneme dlaněmi o své stehna
2. takt – dvakrát pleskneme dlaněmi o stehna dětí, které sedí kolem nás
3. takt – dvakrát pleskneme překříženýma rukama před tělem o svá ramena
4. takt – dvakrát pleskneme znovu dlaněmi o svá stehna

Doprovod opakujeme stále dokola. Budeme zpívat celou píseň, děti se budou přidávat, jak budou zvládat, ale refrén budou zpívat všichni. Při refrénu ztiším hlas, abych přiměla děti zpívat samy.

Reflexe

Hned na začátku jsem udělala chybu v tom, že jsem začala dětem ukazovat obrázky a stála přitom v rohu místnosti. Chtěla jsem se přesunout doprostřed, ale děti se ke mně nahrnuly a přes veškeré snahy o posunutí se mi to nepodařilo, jelikož děti byly zaujaté obrázky. Takže jsme seděly blízko skříněk, všechny děti chtěly vidět a nechtěly zvětšit kruh, proto mi paní učitelka dala obruč, abych alespoň ohraničila obrázky. Tato píseň děti vyloženě nadchla, zejména chlapce. Měla jsem z ní původně strach, jelikož je hodně dlouhá, ale refrén si děti ihned zapamatovaly. Zdálo se mi, že na hru na tělo nejsou děti až tolik zvyklé, jelikož jim to dělalo trochu obtíže a zejména pro mladší děti bylo náročné zkoordinovat pohyby rukou a přitom zpívat. Některé děti velmi bavilo pleskat na stehna druhých dětí, některé se ostýchaly.

4.3.2 2. den – Mák

Píseň: *ČÍŽEČKU, ČÍŽEČKU*

Cíle:

- Rozvíjet hrubou motoriku
- Rozvíjet hudební paměť
- Podporovat spolupráci ve skupině

Kompetence:

- Dítě dokáže opakovat jednoduché pohybové prvky
- Dítě dokáže zazpívat píseň „Čížečku, čížečku“
- Dítě dokáže spolupracovat ve skupině při nácvičku písni

Organizační forma: řízená činnost

Metody: rozhovor, popis, demonstrace, dramatizace

Prostředky a pomůcky: obrázek čížka lesního, flétna

Zdůvodnění volby písně a způsobu nácviku: Melodie této lidové písně by měla být většině dětí známá, proto by neměl být problém se naučit slova, zvláště proto, že se většina frází neustále opakuje. Melodie je pro děti trochu náročnější, rozsah písně je sedm tónů. Tato píseň se řadí k dětským tanečním hrám, proto ji budeme nacvičovat pomocí jednoduchých tanečních prvků a dramatizace obsahu písně.

Průběh činnosti:

Motivace

Pro motivaci využijeme flétnu. Zahraji dětem melodii písně a nechám je hádat, jestli někdo píseň pozná. Poté jim ji přehraji celou.

Dechové cvičení

Každé dítě dostane kapesník, který si zmuchlá. „Tato kulička je obrovské zrno máku, které se kutálí ve větru.“ Položíme si kuličku na zem a foukáme do ní, aby se kutálela.

Hlasové a artikulační cvičení

Pro uvolnění mluvidel a jejich přípravu na artikulaci využijeme jazykolam „*Máma má málo máku*“, který se snažíme říkat, několikrát po sobě ve zrychlujícím se tempu.

Pro navození hlavového tónu vyslovujeme různé zvuky ptáků: *čimča-ra-račim, vrkú, hú*

Pro rozezpívání využijeme slabiku *čim*. Zpíváme sestupně, vzestupně, zesilujeme, zeslabujeme.

Nácvik písně

Tónina: F dur

Tónový rozsah: 7 tónů (c¹–b¹)

Utvoříme s dětmi kruh a chytíme se za ruce. Budeme chodit po kruhu a já zazpívám první sloku písně. Poté si na chvíli sedneme a zeptám se dětí, jestli ví, proč se zpívá *Čížekku*. Předpokládám, že děti nebudou vědět odpověď, proto jim vysvětlím, že zpíváme o ptáčkovi, který se jmenuje čížek lesní, a ukážu jim obrázek.

Dále zůstaneme v kruhu a budeme nacvičovat píseň s následujícím pohybem:

1. sloka

1. a 2. takt – chůze po kruhu vpravo, držení za ruce
3. a 4. takt – chůze do středu a zpět, držení za ruce
5. takt – poskoky po kruhu vpravo, držení za ruce
6. takt – poskoky po kruhu vlevo, držení za ruce
7. takt – podřep s rukama v bok, otáčení do stran
8. takt – jednou rukou „rozhazujeme mák“ před sebou

V dalších slokách měníme pohyb pouze v 8. taktu.

2. sloka – uděláme dřep a naznačujeme rukama pohyb růstu od země nahoru

3. sloka – uděláme dřep a naznačujeme rukama, že vytrháváme plevel

4. sloka – znázorňujeme rukama tvar květu

5. sloka – předvádíme, jak jíme mák (pohyb rukama k puse)

Reflexe

U písni jsem vynechala 2 sloky, aby nebyla pro děti příliš dlouhá. Tuto píseň většina dětí znala, ale podle melodie ji poznaly jen dvě dívky. K pohybovému doprovodu se připojila i paní učitelka. Před každou slokou jsem dětem řekla slovo, které se v následující sloce mění. Po jednom přezpívání písni si již děti zhruba pamatovaly posloupnost v písni a nechala jsem je, ať pokračují samy slovem, které se v písni mění. Tento způsob nácvičku byl ideální i pro nejmladší děti, které vše zvládaly bez problému.

4.3.3 3. den – Papírový drak

Píseň: *VYLETĚL SI PYŠNÝ DRAK*

Cíle:

- Rozvíjet schopnost rytmického cítění
- Rozvíjet hudební paměť
- Podporovat spolupráci

Kompetence:

- Dítě dokáže opakovat rytmus pomocí Orffových nástrojů
- Dítě dokáže zazpívat píseň „Vyletěl si pyšný drak“
- Dítě dokáže spolupracovat při společném nácvičku písni

Organizační forma: řízená činnost

Metody: rozhovor, popis, demonstrace, dramatizace

Prostředky a pomůcky: klávesy, papírový drak, Orffovy nástroje – rytmické, noty

Zdůvodnění volby písně a způsobu nácviku: Píseň jsem zvolila především kvůli textu, který je pro děti velmi vhodný a srozumitelný. Téma draků je pro děti také velmi blízké, jelikož na podzim se často účastní drakiád. Rytmus písně je pravidelný a opakující se, tudíž vhodný pro nácvik s Orffovými nástroji.

Průběh činnosti:

Motivace

Jako motivaci jsem zvolila rozhovor, jelikož děti v tomto období mívají často drakiády a téma draků je jim blízké. „Děti, byly jste na drakiádě? Komu vyletěl drak nejvýš? Já jsem na drakiádě nebyla, ale moc bych chtěla. Tak jsem si vyrobila papírového draka. Ale tady nefouká vítr, a já si ho nemám jak pustit. Pomůžete mi udělat vítr, aby se mohl proletět?“ (navazujeme dechovým cvičením)

Dechové cvičení

Pro dechové cvičení použiju papírového draka, kterého si předem vyrobím. Děti utvoří půlkruh a já si před ně stoupnu s drakem. Děti se budou snažit hlubokým nádechem a výdechem snažit foukat do draka a já jím budu pohybovat různě vysoko. Drakem pohybuji v úrovni jejich hlav, aby je to nenutilo k zaklánění hlavy.

Hlasové a artikulační cvičení

Nejprve provedeme cviky na uvolnění mimických svalů a mluvidel, poté artikulační cvičení na rozmluvení. „Děti, znáte ještě nějakého jiného draka než papírového? Takový drak v pohádce má velkou tlamu a v ní *zuby* – děti doplní. Vyceníme zuby jako ten drak (napětí rtů), a teď se zamračíme jako zlý drak (uvolnění)“. Zopakujeme dvakrát a poté po mně děti budou opakovat krátkou básničku zaměřenou na sykavky, které se v textu písně hodně vyskytují.

Žlutý drak si vyletěl, na svět shora pohleděl.

Pak se vysmál všem dětem, že jim snadno uletěl.

K rozezpívání použijeme slabiky *nu* a *na*. Každou použijeme zvlášť a zazpíváme první dva takty písně.

Nácvik písně

Tónina: C dur

Tónový rozsah: 6 tónů (c¹–a¹)

Píseň nejprve přehraji na klávesy a zazpívám. Děti si zahrají na draky a během hraní se budou pohybovat volně po třídě. Mohou chodit, poskakovat, běhat, točit se apod. Zároveň si budou fixovat melodii i text, který budou poslouchat. Následně se posadíme do kruhu a rozdám dětem Orffovy nástroje. Budeme používat jen některé rytmické, především ty, které nejsou příliš hlasité – dřívka, chrastítka, rolničky, drhla apod. Děti, které budou mít stejný nástroj, se posadí vedle sebe, což bude mít význam u následného nácviku. Já si vezmu dřívka, abych udávala rytmus. Nejprve si zazpíváme první sloku tak, že všichni budou hrát na nástroje na každou dobu. Poté budeme první sloku zpívat znovu tak, že v prvních čtyřech taktech se budou nástroje střídát, tzn., že první takt zahrají jen děti s jedním druhem nástroje a poté je vystřídají děti s dalším druhem nástroje. Děti se stejným nástrojem budou sedět vedle sebe, abych mohla ukazovat, kdo má hrát. Od pátého taktu budeme pokračovat všichni společně a následně budeme pokračovat dalšími slokami, u kterých uplatníme stejný postup. Poté si děti nástroje budou moci vyměnit. Zazpíváme a zahrajeme si celou píseň ještě jednou, ale tentokrát se budeme soustředit na intenzitu zvuku. V prvních čtyřech taktech budeme melodii vždy zesilovat a zeslabovat. V dalších čtyřech taktech budeme hrát hlasitě, ale tak, aby bylo pořád slyšet zpěv. V posledních čtyřech taktech budeme hrát velmi potichu.

Reflexe

Dětem se velmi líbilo artikulační cvičení s napodobováním draka, také dechové cvičení s papírovým drakem je zaujalo, jelikož předchozí týden měly drakiádu a všechny děti mi nadšeně chtěly sdělit své dojmy. Myslím si, že text písně je pro děti velmi vhodný a blízký, což bylo vidět na nadšeném zpěvu. Po rozdání nástrojů jsem nechala děti chvíli hrát, jak chtějí, jelikož někteří chlapci s nástroji nezacházeli pěkně, ještě jsme si s dětmi řekli, jak se mají k nástrojům chovat. Děti neměly problém doprovázet píseň opakováním rytmu, jediná komplikace nastala, když měly hrát postupně, trvalo delší dobu, než pochopily, co mají dělat a několikrát jsme to opakovali.

4.3.4 4. den – Lesní zvířata

Píseň: *BĚŽÍ LIŠKA K TÁBORU*

Cíle:

- Rozvíjet schopnost rytmického cítění
- Rozvíjet hudební paměť
- Podporovat spolupráci

Kompetence:

- Dítě dokáže opakovat rytmus pomocí hry na tělo
- Dítě dokáže zazpívat píseň „*Běží liška k Táboru*“
- Dítě dokáže spolupracovat při společném nácvičku písně

Organizační forma: řízená činnost

Metody: rozhovor, popis, demonstrace, dramatizace

Prostředky a pomůcky: malé lišky z chlupatých drátků, papírové masky (liška, ježek, zajíc)

Zdůvodnění volby písně a způsobu nácvičku: Tuto píseň jsem zvolila jako jednu z jednodušších, jelikož pracuji s heterogenním třídou a nové umělé písně pro nejmladší děti mohou být náročné. Jelikož je text jednoduchý a známý, zvolila jsem poměrně náročnější nácviček formou hry na tělo.

Průběh činnosti:

Motivace

Jako motivaci jsem zvolila hádanky o zvířatech, která se objevují v písni, a masky. Kdo uhodne jako první dané zvíře, dostane papírovou masku příslušného zvířete, kterou si bude moci nechat během nácvičku písně. Jakmile píseň jednou zazpíváme, masky předají dalším dětem.

Kožíšek mám rezavý, ocas velký, huňatý. Nora je mým domovem, hlavně v noci chodím ven. (liška)

Pole, louka, les, všude běhám dnes. Uši, nohy dlouhé mám, na listech si pochutnám. (zajíc)

V trávě leží kulička, není zrovna maličká. Když však sáhneš po ní, popícháš se o ni. (ježek)

„Děti, znáte nějakou píseň, ve které se zpívá o lišce, zajíci a ježkovi?“

Dechové cvičení

Dětem rozdám malé lišky vyrobené z chlupatých drátků. Každé dítě si lehne na záda a lišku si položí na břicho. „Když liška běží k Táboru, běží přes kopce. Nadechneme se – liška je na kopci, a vydechneme – liška seběhne dolů.“ Opakujeme několikrát.

Hlasové a artikulační cvičení

Pro rozmluvení využijeme jednoduché rozpočítadlo: „*Liška, šiška, pampeliška, zabloudila v lese myška. Ten, ten, ten, vyvede ji ven.*“

„Jaké zvíře žije v lese a ukládá se k zimnímu spánku?“ (medvěd)

Zíváme si jako medvěd, tím uvolníme čelist. Poté si zabručíme jako medvěd, což nám pomůže k navození hlavového tónu. Pro navození hlavového tónu a rozezpívání využijeme brumendo, kdy zazpíváme melodii „Běží liška k Táboru“ se zavřenými ústy.

Nácvik písně

Tónina: D dur

Tónový rozsah: 5 tónů (d¹–a¹)

Píseň budeme nacvičovat pomocí hry na tělo. Utvoříme s dětmi kruh vestoje. Jelikož je to píseň jednodušší, kterou spoustu dětí zná, můžeme zvolit rovnou náročnější doprovod. Poprvé píseň zazpívám s doprovodem hry na tělo, ale předpokládám, že se již budou některé děti připojovat i se zpěvem. Budeme se doprovázet na doby čtvrté.

Doprovod:

1. takt - dvakrát pleskneme dlaněmi o stehna
2. takt – dvakrát tleskneme
3. takt – dvakrát pleskneme dlaněmi o stehna
4. takt – dvakrát pleskneme překříženýma rukama před tělem o svá ramena
5. takt – dvakrát pleskneme dlaněmi o stehna
6. takt – dvakrát dupneme (jednou a druhou nohou), ve 2. sloce pleskneme překříženýma rukama před tělem o svá ramena
7. takt – dvakrát tleskneme
8. takt – znázorňujeme, jak do někoho pícháme prsty, ve 2. sloce třeme ukazováčky o sebe (vysmíváme se)

Reflexe

Dětem se velmi líbilo dechové cvičení s liškami. Myslím si, že motivace byla zvolena vhodně. Děti hádanky zaujaly, všechny se zapojovaly a předháněly, kdo ji uhodl první. Dětem se moc líbilo využití papírových masek, nevýhoda byla, že jsem je vyrobila pouze z klasického papíru a některé masky se začaly trhat. K písni jsem zvolila doprovod hrou na tělo, jelikož děti píseň většinou znají a mohou tak stíhat i pohyb rukama, což je u nové písně pro ně podstatně složitější. Zdálo se mi, že děti hru na tělo v mateřské škole téměř nevyužívají, jelikož vypadaly trochu nejisté, a i když jsme píseň zpívali pomalu, měli trochu problém sledovat výraznější změny v pohybu (např. z pleskání na dupání), dupání je celkově bavilo asi nejvíce. Příště bych zařadila ještě nějakou hudebně-pohybovou hru s využitím daných zvířat.

4.3.5 5. den – Vítr

Píseň: *PODZIMNÍ VÍTR*

Cíle:

- Rozvíjet schopnost rytmického cítění
- Rozvíjet hudební paměť
- Podporovat spolupráci

Kompetence:

- Dítě dokáže opakovat rytmus pomocí Orffových nástrojů
- Dítě dokáže zazpívat píseň „*Podzimní vítr*“
- Dítě dokáže spolupracovat při společném nácvičku písně

Organizační forma: řízená činnost

Metody: rozhovor, popis, demonstrace, dramatizace

Prostředky a pomůcky: Orffovy nástroje – rytmické

Zdůvodnění volby písně a způsobu nácvičku: Píseň jsem zvolila s doprovodem nástrojů, jelikož se v ní vyskytují úseky s několika stejnými tóny za sebou. Rytmus v první polovině písně je mírně složitější, jelikož se zde střídají noty čtvrt'ové a osminové. Text je srozumitelný a laděn do podzimního tématu.

Průběh činnosti:

Motivace

Jako motivaci pro tuto píseň jsem zvolila báseň o větru. Báseň budu říkat a přitom ukazovat jednoduchý pohyb, který budou děti opakovat.

Foukej, foukej, větríčku, (máváme dlaněmi před obličejem)

shod' mi jednu hruštičku. (vzpažíme jednu ruku)

Shod' mi jednu nebo dvě, (vzpažíme obě ruce)

budou sladké obě dvě. (hladíme si břicho)

Dechové cvičení

Utvoříme s dětmi kruh a sedneme si na paty. „Děti, ukažte mi, jak fouká vítr.“ Dáme si ruku na břicho, zhluboka se nadechneme nosem a vydechneme pusou. Opakujeme znovu. Pomalý nádech a výdech. „Teď fouká jenom takový malý vánek.“ Foukáme lehce a potichu. „A potom přichází silný vítr a pak vichřice.“ Foukáme silně. „A vítr ustává.“ Pomalý nádech a výdech.

Hlasové a artikulační cvičení

Pro cvičení artikulace a rozmluvení využijeme jazykolam: „*Vánek, vítr, vichřice, copak fouká nejvíce? Vítr hvízdá větvemi, vánek vane na zemi.*“ Opakujeme několikrát a postupně zrychlujeme. „Na podzim se ochlazuje, a lidé bývají často nemocní. Ukažte mi, jak lidé kýchají.“ *Heep-číí.* Pro rozezpívání použijeme slabiku *ju*. Sestupně, vzestupně. Poté zpíváme dvojici tónů *ju-juch*, kdy první tón bude nízký, druhý vysoký.

Nácvik písně

Tónina: D dur

Tónový rozsah: 5 tónů (d¹–a¹)

Utvoříme s dětmi kruh a budeme zpívat v pozici kleku na patách. Protože tato píseň není zrovna jednoduchá na slova, učíme se napřed samostatně první sloku. Napřed píseň zazpívám sama s doprovodem ťukání dřívky. Poté se zeptám, jestli ví, co znamená uličník a jestli mi někdo předvede, jak se brouká. Následně dětem rozdám nástroje a budeme pomalu zpívat první sloku s doprovodem nástrojů na každý tón. Potom zazpíváme píseň ještě jednou, trochu zrychlíme tempo a budeme se doprovázet nástroji na každý druhý tón.

V kruhu sedím tak, aby na mě všechny děti viděly, píseň nacvičujeme nápodobou. Pokud budou děti zvládat první sloku, budeme postupně přidávat další.

Reflexe

Děti moc bavila úvodní báseň, některé děti ji znaly. V dané mateřské škole se děti učí opravdu hodně básní a říkadel s pohybem, takže si ji hned zapamatovaly. Zpěv této písně bych hodnotila jako nejslabší článek celého projektu. I když jsem si píseň převedla do vyšší tóniny, myslím si, že nemá příliš vhodný začátek pro děti, jelikož se opakuje pořád jeden tón. Druhá část písně už je lepší a bylo vidět, že se dětem lépe zpívá, do začátku se moc nezapojovaly.

4.3.6 6. den – Ptáci

Píseň: *VRABEC A SÝKORKA*

Cíle:

- Rozvíjet hrubou motoriku
- Rozvíjet hudební paměť
- Podporovat spolupráci ve skupině

Kompetence:

- Dítě zvládá jednoduchý tanec ve dvojici
- Dítě dokáže zazpívat píseň „*Vrabc a sýkorka*“
- Dítě dokáže spolupracovat ve dvojici při nácvičování písně

Organizační forma: řízená činnost

Metody: rozhovor, popis, demonstrace, dramatizace

Prostředky a pomůcky: klávesy, maňásci a obrázky (vrabec a sýkorka), noty

Zdůvodnění volby písně a způsobu nácvičování: Píseň jsem zvolila z důvodu veselé melodie, která vybízí k pohybu. Také má pouze jednu sloku, což je vhodné vzhledem k tomu, že se děti soustředí na tanec ve dvojicích a zpěv, při náročném textu by to bylo velmi obtížné. Píseň je ve vhodné tónině a rozsahu, text je srozumitelný.

Průběh činnosti:

Motivace

Motivaci pro tuto píseň budu provádět s použitím maňásků, kteří jsou u dětí předškolního věku velmi oblíbeni. Zeptám se, jestli ví, jaké ptáky maňásci představují. Následně si ukážeme reálné obrázky ptáků.

Dechové cvičení

„Začíná zima, a my jsme našli prochládlého ptáčka a musíme ho zahřát, aby nezmrzl.“ Děti chodí po třídě a dýchají si do dlaně, ve kterém jako drží ptáčka. Provádíme hluboký nádech a plynulý pomalý výdech. Několikrát opakujeme.

Hlasové a artikulační cvičení

Rozmluvíme se následujícím říkadlem, které budu znázorňovat za pomoci maňásků, a děti budou po mně opakovat: „*Típ, típ, típ, vrabec vrabce štíp. Poprali se na keříčku, vytrhli si po peříčku. Típ, típ, típ, vrabec vrabce štíp.*“ „Děti, jaké zvíře může vrabce a sýkorky ulovit? My si zahrajeme na kočičku, pijeme mléko z misky, potom se olízneme – jeden koutek, druhý koutek a celá pusa.“ Tímto cvičením uvolníme čelist. Poté se děti zeptám, jak dělá kočka, a zamňoukáme si, abychom navodili hlavový tón. Nasazujeme měkce, jako bychom hladili kožíšek kočky. Na závěr se rozezpíváme písní „Skákal pes“ na slabiku *mňau*.

Nácvik písně

Tónina: D dur

Tónový rozsah: 6 tónů (d¹–h¹)

Děti budou sedět rozmístěny v půlkruhu kolem kláves v kleku na patách. Píseň nejprve přehrají na klávesy a zazpívám. Poté si vysvětlíme slovo borek (pravděpodobně ve významu borovicový les). Poté si děti stoupnou a rozmístí se kolem kláves. Budeme píseň zpívat společně s tím, že děti za slovem *skoky* poskočí dopředu a za slovem *kroky* udělají krok dopředu. Následně se přesuneme od kláves do prostoru třídy, kde si děti utvoří dvojice a rozmístí se. Já utvořím také dvojici s některým s dětí, případně trojici, abych mohly děti opakovat po mně. Taneční doprovod bude následující:

1. – 4. takt – chůze v kruhu doprava, držení za ruce

5. – 8. takt – chůze v kruhu doleva, držení za ruce

9. – 10. takt – poskoky na místě

11. – 12. takt – kroky na místě

13. – 16. takt – poskoky v kruhu doprava, držení za ruce

Nácvik opakujeme.

Reflexe

Děti velmi zaujaly maňasci, i když byly staří a ne příliš realističtí. Vrabce poznala pouze jedna dívka (5–6 let), což mě překvapilo, jelikož jsem myslela, že ho budou znát všichni. Hodně dětí řeklo vlaštovku, protože si o nich povídaly ve třídě. Sýkorku nepoznalo ani jedno dítě. Při artikulačním cvičení děti velmi bavilo mňoukat a rozezpívání. Děti s písni neměly problém v začátku, kdy jsem doprovázela klavírem a děti dělaly skoky a kroky. Jakmile utvořily dvojice, jejich pozornost se zaměřila na tanec, až když byla píseň jednoduchá, zpěvu už se tolik nevěnovaly. Tanec ve dvojici bych doporučila, až když mají děti píseň více osvojenou.

4.3.7 7. den – Déšť

Píseň: *PRŠÍ, PRŠÍ*

Cíle:

- Rozvíjet schopnost rytmického cítění
- Rozvíjet hudební paměť
- Podporovat spolupráci

Kompetence:

- Dítě dokáže opakovat rytmus pomocí Orffových a vyrobených nástrojů
- Dítě dokáže zazpívat píseň „*Prší, prší*“
- Dítě dokáže spolupracovat při společném nácviku písně

Organizační forma: řízená činnost

Metody: rozhovor, popis, demonstrace, hra

Prostředky a pomůcky: padák, chrastítka z ořechů a ruliček, Orffovy nástroje – rytmické

Zdůvodnění volby písně a způsobu nácviku: Tato lidová píseň se může zdát na první pohled velmi jednoduchá, avšak vzhledem k rozsahu šesti tónů pro děti až tak jednoduchá není. Tematicky se hodí do období podzimu a vybízí ke hře na nástroje kvůli pravidelnému rytmu, a také nám ťukání může připomínat kapky deště. V rámci motivace chci dětem uká-

zat, že melodie nemusí být vždy spojená jen s určitým textem, ale můžeme text obměnit a tímto způsobem si s písní hrát.

Průběh činnosti:

Motivace

Jako motivaci jsem pro tuto píseň zvolila hru s didaktickou pomůckou – padákem za doprovodu básně, kterou jsem zhudebnila na melodii písně *Prší, prší*. Na začátku rozprostřu padák v místnosti a s dětmi kolem něj utvoříme kruh. „Děti, připomeneme si, co máme za roční období. Na podzim hodně fouká *vítr* (děti doplní) a my si na takový vítr zahrajeme.“

Uchopíme poutka padáku a začneme jím vlnit. Děti střídají intenzitu vánku, větru, vichřice. Poté „vítr“ ustane. Padák stále držíme a já zpívám zhudebněnou báseň. Pomocí této básně chci dětem připomenout melodii a namotivovat je na zpěv jim známé písně *Prší, prší*. Děti, které to zvládají, se mohou ke mně připojit.

Kape, kape, co se děje, prší, prší, to to leje.

Do školky hned spěcháme, ať se všichni schováme.

Po skončení písně se děti schovají pod padák. „Děti už svítí sluníčko.“ Děti vylezou z padáku, uchopí padák a opakujeme několikrát od začátku.

Dechové cvičení

„Když fouká vítr, stromy se venku ohýbají. My teď budeme takové stromy.“ Stojíme mírně rozkročmo, s mírně pokrčenými pažemi směřujícími do stran, předloktí i dlaně směřují vzhůru. „Naše větve se ohýbají, vítr sviští mezi větvemi.“ S úplným výdechem (sss) se sbalíme do lehkého předklonu, kde setrváme ve výdechu. Následně se rychle narovnáme se vzpaženými mírně roztaženými rukama a dlaněmi vzhůru. Opakujeme několikrát. „Vítr ustal, ale ještě prší. Odfoukneme kapičky z listů.“ Následuje několik krátkých rychlých výdechů.

Hlasové a artikulační cvičení

„Děti, víte, o jakých zvířatech se zpívá v písničce?“ (kůň, kukačka) „A kdo mi předvede, jaký zvuk vydávají koňské podkovy?“ Vydáváme všichni pusou zvuk klapání koně. Dále si odfrkneme jako kůň. „A jaký zvuk vydává kukačka?“ Všichni si společně zakukáme.

Se zvukem kukačky budeme pracovat i při rozezpívání, kdy použijeme slabiku *ku*. Budeme střídát klesání melodie, stoupání melodie, síla – hlasitě, slabě, délka (např. 2 tóny dlouhé,

jeden krátký) a také staccato, jelikož v písni se opakují krátké tóny, které budeme znázorňovat i nástroji. Využíváme hlavně kukačkovou tercii a také úseky z písne, kterou děti dobře znají. Nacvičujeme formou hry na ozvěnu.

Nácvik písne

Tónina: D dur

Tónový rozsah: 6 tónů (d^1-h^1)

Píseň nacvičujeme s Orffovými nástroji a také ručně vyrobenými nástroji - chrastítka z ořechu, které jsou naplněny různými drobnostmi a vydávají tak různé zvuky, které nám mohou připomínat déšť. Nástroje si předem připravím a donesu, pokud bych měla více času, vyrobila bych si je s dětmi v mateřské škole.

S dětmi se posadíme do kruhu do kleku na patách, nástroje zatím nechám schovány, aby děti nerozptylovaly. Píseň zazpívám za doprovodu klepání dřivek na každou dobu. Poté se zeptám dětí, jestli ví, co jsou to *luka*. Vysvětlíme si pojem a poté rozdám dětem nástroje. Píseň jsem zvolila záměrně s doprovodem nástrojů, jelikož je to píseň jednodušší, kterou i mladší děti často znají z domova, proto se tolik nemusí soustředit na zapamatování textu a nástroje jim od textu neodvádí pozornost. Píseň nacvičujeme současně s doprovodem nástrojů, použijeme nástroje rytmické (dřívka, chrastítka, tamburína, drhla) a vyrobená chrastítka. Poprvé zpíváme píseň s doprovodem nástrojů na každý tón. Následně si děti nástroje mohou vyměnit. Podruhé píseň opakujeme s doprovodem na každý druhý tón. V kruhu sedím tak, aby na mě všechny děti viděly, a nacvičujeme nápodobou. Naposled si píseň zazpíváme s různou intenzitou. První čtyři takty hrajeme a zpíváme silně, následující čtyři takty slabě.

Reflexe

Hrou s padákem byly děti vyloženě nadšené. Podle slov paní učitelky s ním moc často nepracují, takže je jim vzácný, nicméně jsem byla velmi ráda a celkem i překvapena, že ho v tak malé škole mají a můžeme ho využít. Jelikož byl padák obrovský a nevlzl by se do třídy, přesunuly jsme se do sálu, který je součástí obecního úřadu, kde sídlí i daná škola. Velkou výhodou bylo, že jsme sál mohly využít a děti tak měly dostatek prostoru. Padák děti na zpěv skutečně namotivoval, i přesto, že je rozptyloval, dokázaly se soustředit na slova básně/písne, kterou po několikerém zopakování již všichni zpívali se mnou. Byla jsem celkem překvapena, že děti se po napomenutí dokázaly zklidnit a přestat s padákem

vlnit. Děti moc zaujaly nástroje. Hned se zajímaly, co je v oříšcích, které jsem přinesla, hodně měly zájem také o dřívka. Velmi mě i paní učitelku překvapilo, že se do hraní a zpěvu zapojil i chlapec, který se téměř nikdy do ničeho nezapojuje a hraje si individuálně. Z čehož jsem usoudila, že s nástroji ve třídě moc často nepracují, protože je mu to vzácné a podle paní učitelky se zapojuje jen tehdy, když je ve třídě nějaký nový podnět. Většina dětí neměla problém s udržením rytmu.

4.3.8 8. den – Vlaštovka

Píseň: NA SHLEDANOU VLAŠTOVIČKO

Cíle:

- Rozvíjet hrubou motoriku
- Rozvíjet hudební paměť
- Podporovat spolupráci ve skupině

Kompetence:

- Dítě dokáže opakovat jednoduché pohybové prvky
- Dítě dokáže zazpívat píseň „*Na shledanou vlaštovičko*“
- Dítě dokáže spolupracovat ve skupině při nácvičku písně

Organizační forma: řízená činnost

Metody: rozhovor, popis, demonstrace, dramatizace, hra

Prostředky a pomůcky: bubínek s paličkou, ptačí peří, provaz

Zdůvodnění volby písně a způsobu nácvičku: Píseň jsem zvolila proto, že se liší od ostatních lehce smutnější a méně rytmickou melodií, která by nebyla příliš vhodná pro nácvičku s nástroji nebo hrou na tělo. Píseň má srozumitelný text, ve kterém se objevuje spousta slov, které se dají znázornit pohybem, proto jsem zvolila tento způsob nácvičku.

Průběh činnosti:

Motivace

Jako motivaci jsem si zvolila hru na vlaštovky. Děti se při ní seznámí s melodií i textem. Doprostřed místnosti natáhneme provaz, který bude představovat drát, na kterém sedí vlaštovky. Děti se rozprostřou po místnosti. Já si vezmu bubínek a paličku a začnu zpívat a bouchat do bubínku na každou dobu. Když budu zpívat, děti budou jako vlaštovky „létat“

po třídě. Jakmile zpívat přestanu, „vlaštovky“ si musí „sednout na drát“. Píseň opakuji stále dokola několikrát, aby se dětem fixovala do paměti.

Dechové cvičení

S dětmi utvoříme malý kruh v pozici kleku na patách. Děti jsou k sobě co nejbliže. Dostanou pírkou, které si v rámci kruhu budou foukat. Ke komu pírkou doletí, odfoukne ho dál. Děti si mohou pomáhat rukama, zvednout pírkou, když spadne z podlahy, nebo ho podat někomu, kdo ještě nefoukal.

Hlasové a artikulační cvičení

Mluvidla procvičíme pomocí básničky, kterou děti budou po mně opakovat formou hry na ozvěnu po jednom verši.

Vlaštovka se zimy bojí, odletí teď jako loni.

V teplých krajích stráví čas, na jaře se vrátí zas.

„Děti, víte, čím se živí vlaštovka? Zabzučíme si jako moucha (bzzz).“ Tímto navodíme hlavový tón. Rozezpíváme se pomocí slabiky *la*. Začínáme legatem vzestupně, sestupně, poté opakujeme melodii prvního taktu písně.

Nácvik písně

Tónina: D dur

Tónový rozsah: 6 tónů (d^1-h^1)

Utvoříme s dětmi kruh a já zazpívám celou píseň a předvedu pohyb.

Dále budeme nacvičovat píseň s následujícím pohybem:

1. sloka

1. a 2. takt – máváme rukama (jako pták křídly)
3. a 4. takt – jdeme do dřepu a rukama si schováváme hlavu
5. takt – máváme rukama
6. takt – znázorňujeme rukama tvar koule (Slunce)
7. a 8. takt – otáčíme se

2. sloka

1. takt – máváme rukama (jako pták křídly)

2. takt – ukazujeme na prstech počet tři
3. takt – znázorňujeme rukou hloubku (pohyb dolů-nahoru)
4. takt – znázorňujeme rukou vlnky na moři
5. a 6. takt – máváme rukama (jako pták křídly)
7. a 8. takt – máváme dlaní na pozdrav

3. sloka

1. a 2. takt – pohyb rozpažených rukou zpět k tělu
3. a 4. takt – ukazujeme rukama tvar květu
5. a 6. takt – znázorňujeme prsty malou mušku (jako špetka)
7. a 8. takt – máváme rukama na pozdrav

Reflexe

Z motivační hry byly děti nadšené. Tuto hru jsem zvolila proto, že se mi zdá melodie i text písničky poněkud složitější a je potřeba si to zafixovat než do toho vložíme ještě doprovodný pohyb. Děti zároveň trénovaly pozornost, jelikož se musely zastavit, když jsem přestala zpívat. Dechové cvičení se dětem moc líbilo, všechny se zapojovaly. Trochu mi ale vadilo zapojení paní učitelky do mého výstupu, jelikož dosud děti seděli na patách, měly narovnaná záda a klidným dechem foukaly do pířka, které si zvedly z podlahy a daly před pusou. Poté ale paní učitelka řekla, ať se snaží to pířko nebrat do ruky, a když spadne na zem, tak ho zvednout do výšky pouze dechem. Dechové cvičení se změnilo v tom, že se děti začaly plazit po zemi, vrážet do sebe a na většinu se ani nedostalo. Jeden chlapec řekl, že už nechce foukat. Proto jsem po chvíli musela zasáhnout a vrátit se zpět do původního provedení, které jsme po chvíli ukončily. Myslím si, že cvičení na začátku jim velmi pomohlo s novou písní, jelikož si vybily trochu energie, poté byly znatelně klidnější a opravdu se soustředily na zpěv, i když si ještě nepamatovaly všechna slova. Zpěv s pohybem zvládaly i nejmladší děti bez problému.

5 EVALUACE

Evaluace projektu byla provedena dvěma způsoby. Prvním způsobem je vlastní reflexe jednotlivých dní, zaměřila jsem se na vlastní pedagogickou činnost, vhodnost zvolených činností a zhodnocení spolupráce dětí, kdy jsem během výstupů sledovala jejich zájem a zapojení do činností. V neposlední řadě jsem se snažila myslet na případné náměty pro zkvalitnění do budoucna. Druhou část tvoří evaluace od paní učitelky, která všechny mé výstupy pozorovala, a většinu také fotografovala.

5.1 Vlastní reflexe

Ze spolupráce dětí jsem byla mile překvapena, již první den se všechny děti zapojovaly a komunikovaly se mnou, ačkoliv mě viděly poprvé. Bála jsem se, že se děti budou stydět zpívat nebo nebudou chtít zpívat, ale nestalo se tak. Určitou výhodou jistě bylo, že v dané třídě se hudební edukaci učitelky poměrně hodně věnují. Až na drobné výjimky, kdy nějaké dítě nemělo náladu, se vždy zapojily všechny děti, vzájemně spolupracovaly, nedělalo jim problém půjčovat si nástroje. Velmi mě potěšilo, že u dvou výstupů se mi podařilo zapojit chlapce, který se obvykle ničeho neúčastní a hraje si sám mimo kolektiv. Podle slov paní učitelky se zapojí jen zcela výjimečně, když ho něco nového zaujme.

Program jsem měla vždy připravený, činnosti na sebe navazovaly, vždy jsme začali motivací, následně pokračovali dechovým a hlasovým cvičením a následoval nácvik písně. Myslím si, že se mi podařilo jednotlivé činnosti tematicky sladit s obsahem písně tak, aby tvořily smysluplný celek. Motivace byla různorodá s využitím různých pomůcek. Jako pozitivní hodnotím zařazení dechového a hlasového cvičení před nácvikem, děti se při nich uvolnily a naladily na zpěv. Myslím si, že písně byly dobře zvoleny až na píseň *Podzimní vítr*, která měla poněkud melodicky nevhodný začátek. Volila jsem různou náročnost písni vzhledem k různému věku dětí, i přesto však byly některé písně náročné pro mladší děti. Celkově děti více bavily písně umělé, které zpívaly s daleko větší chutí. Což může být způsobeno tím, že v mateřské škole častěji zpívají písně umělé a také tím, že texty lidových písni nejsou dle mého názoru pro děti v dnešní době moc atraktivní, často obsahují slova, která se již nepoužívají nebo děti neznají jejich význam. Snažila jsem se vybrat písně srozumitelné, nicméně mi připadají umělé písně pro děti trochu vhodnější. Pro nácvik nové písně se mi zdálo jako nejvhodnější způsob doprovodu pohybové ztvárnění obsahu písně. Tanec v kruhu či ve dvojici byl pro děti náročnější, musely se soustředit na více věcí na-

jednou. U hry na tělo dělalo dětem občas problém udržet rytmus, u hry na nástroje naopak s rytmem neměly problém. Náročnost doprovodu na nástroje byla tak akorát. Spojení zpěvu a tance ve dvojici bylo poněkud náročnější.

Z pomůcek se mi osvědčilo užití padáku, se kterým bych příště určitě více pracovala. Děti velmi zaujaly ručně vyrobené nástroje, zkoumaly jejich zvuky a hádaly, co je uvnitř. Příště bych se pokusila děti zapojit i do výroby nástrojů. Také velmi pozitivně reagovaly na maňásky a masky, které pro ně byly velkou motivací.

Příště bych projektu věnovala určitě více času, protože písni by bylo potřeba opakovat. Také bych dala dětem více prostoru pro improvizaci, a také bych na závěr zorganizovala krátké pásmo zhruba tří písní, které bychom předvedli rodičům nebo učitelkám.

5.2 Evaluace od učitelky

Evaluace byla provedena učitelkou metodou pozorování. Učitelku jsem zvolila z důvodu její odbornosti, délky pedagogické praxe, znalosti prostředí a dětí. Byla přítomna u všech výstupů, které pozorovala, zaznamenávala si poznámky a také pořizovala fotografie. Paní učitelka na závěr projektu všechny poznámky zpracovala a předala mi je v podobě písemné zpětné vazby. Následující text je doslovný přepis písemné zpětné vazby od paní učitelky (originál s podpisem je k dispozici u mě jakožto autorky práce).

Motivace jednotlivých písní byla vždy vhodná a efektivní, Zuzka se snažila, aby byla vždy jiná a s různými pomůckami. Využívala hádanky, rozhovory, obrázky, maňásky, motivační hru, báseň. Motivace vždy tematicky odpovídala obsahu písně. O aktivity, které Zuzka předkládala, měly děti zájem a téměř vždy se do činností zapojovaly všechny a na jejich všemožné otázky vždy hezky a pravdivě odpovídala. U písně „Prší, prší“ se dokonce sám připojil chlapec, který se vždy veškerých společných činností straní, z toho jsem byla velmi mile překvapena, jelikož ho málo co zaujme. Zuzka bohatě využívala didaktických prvků, výukových materiálů, u každé písně se snažila využívat jiné pomůcky. Využila padák, který ve školce máme, ale moc s ním nepracujeme. Také jsme jí zapůjčily Orffovy nástroje, vše ostatní si zařídila sama. Vyrobila pro děti vlastní nástroje a masky, které nám ve školce nechala a my je mohli využít k dalším činnostem.

Zuzka si vybrala osm písniček, které děti v průběhu měsíce naučila. Písničky vybrala velmi citlivě, vzhledem k ročnímu období a tak, aby respektovala třídní vzdělávací plán. Výběr písní se mnou předem konzultovala, aby se ujistila, zda jsou vhodné pro věkové složení a

pěvecké zkušenosti naší třídy. Vybrala čtyři písně lidové a čtyři umělé, zařadila jak známé, tak zcela nové. Snažila se vybrat písně složitější i jednodušší, což oceňuji vzhledem k tomu, že máme děti různého věku a některé jsou ve třídě teprve první rok. Návčik písní byl vhodně zvolen s ohledem na mladší děti, náročnost byla různá.

Jaro, léto, podzim, zima: Vhodně zvolena motivace i obrázkový materiál k náročnější písni, která děti celou písničkou prováděla a připomínala jim její jednotlivé části. Hezky vedena diskuze na téma znaky ročních období. Zdařilý návčik písně spojený s hrou na tělo, tato píseň byla velmi oblíbená.

Čížečku, čížečku: Písnička Čížečku, čížečku, je o časové posloupnosti. Tu si se Zuzkou velmi hezky vysvětlili, přičemž Zuzka velmi pohotově odpovídala a všetečné otázky dětí. Ty se pak mohly držet časové linky průběhu vývoje makového semínka a zvládaly také pohybovou nápodobu.

Vyletěl si pyšný drak: Při návčiku písně byla velmi hezky zvolena a provedena motivace i samotný návčik písně. Na děti nespěchala, nechala je, aby si písničku dostatečně „osahaly“ a téměř všechny děti byly doprovodnými činnostmi, které měla Zuzka připraveny k návčiku této písně, plně zaujaty.

Běží liška k Táboru: Při návčiku písničky byla dobře zvolená motivace a pomůcky, které jsme využili i později. Tento výstup byl pro děti náročnější na udržení pozornosti, jelikož celou dobu stály k kruhu. Dalo by se to ozvláštnit nějakou hudebně-pohybovou hrou s využitím masek zvířat. Doprovod hrou na tělo byl pěkný.

Podzimní vítr: Tato písnička přímo vybízela k dechovým cvičením a práci se silou hlasu a Zuzka se toho velmi hezky chopila. Děti vyzkoušely hru na Orffovy hudební nástroje, také si pohrály s intonací písničky a dokonce si rozšířily slovní zásobu.

Vrabec a sýkorka: Než proběhl samotný návčik písně, seznámily se děti pomocí obrázkového materiálu s různými druhy ptactva, samozřejmě se Zuzka zaměřila především na vrabce a sýkorku. Nejprve doprovázela Zuzka píseň na klávesy velmi zdařile a i samotný zpěv, kdy děti s písní seznamovala, byl velmi pěkný. Děti si písničku osvojili velmi rychle i s pohybovým doprovodem, mohly si zatančit v páru. Oceňuji jistou míru improvizace.

Prší, prší: Hry s padákem patří mezi ty nejoblíbenější, a pokud u těchto aktivit zpíváte jednu z nejznámějších písní, pak je úspěch zaručen. U hry s padákem Zuzka pozměnila text na melodii této písně, aby se více hodil ke hře. Děti si tak mohly vyzkoušet, že i známá

píseň se dá zpívat s jinými slovy. Forma nácvičku této písně byla vhodně zvolena především vzhledem k mladším dětem, které ještě si obtížně pamatují delší text. Při nácvičku byly využity Orffovy nástroje, především dřívka a chrastítka, a také ručně vyrobené chrastítka z ořechů a ruliček. Každé mělo jiný zvuk, který děti napřed zkoumaly a hádaly, co je vevnitř. Zvuk krásně představoval kapky deště. I když aktivity byly časově náročnější, Zuzce se podařilo udržet pozornost dětí.

Na shledanou vlaštovičko: Byť tato písnička nepatří k nejveselejším, byly děti krásně vtáhnuty do příběhu. Píseň děti zpívaly s pohybovým doprovodem a snad i proto, převážná většina zejména starších dětí, uměla obě sloky velmi brzy. Velmi oceňuji, jak trpělivě napravovala jednotlivé pohybové figury nejmladších dětí.

Zuzka vybírala činnosti cíleně, vzhledem k individuálním potřebám dětí a tak, aby byly různorodé a pro děti podnětné. Zpěv i nácviček byl zdařilý. Jediné, co bych doporučila, je více střídat klidové a rušnější aktivity u některých písní, kvůli udržení pozornosti dětí, např. u písně „Běží liška k Táboru“. Zuzce se podařilo vhodným způsobem propojovat jednotlivé hudební složky, doprovod písně, ať už pohyb či nástroje, byl vždy přizpůsobený charakteru písně.

Bylo vidět, že Zuzka k práci s dětmi přistupuje zodpovědně. Pokaždé byla zcela připravená, činnosti měla promyšlené jak tematicky, tak co se týče návaznosti. Dokázala do značné míry improvizovat, pokud ji děti svými dotazy nebo povídáním trochu odvedly od tématu. Oceňuji, že i přes zatím velmi malé zkušenosti si dokázala připravit hezký hudební program. Zuzka se při každém výstupu snažila dětem porozumět a naslouchat jim a jednala s nimi vždy vlídně a laskavě. Reagovala na otázky dětí, vždy jim nechala dostatek prostoru pro jejich vyjádření, a zbytečně děti neorganizovala. Když děti nějaká činnost bavila více (např. hudebně-pohybová hra s padákem), věnovala jí delší dobu, aby si to děti mohly dostatečně užít. Zuzčina práce s dětmi byla pro naši školku i kolektiv pozitivním přínosem a velmi se budeme těšit na další případnou spolupráci.

5.3 Srovnání vlastní reflexe a evaluace od učitelky

Pro srovnání vlastní reflexe s evaluací od učitelky jsem si vymezila vlastní kategorie uvedené v levém sloupci. Dále evaluaci od učitelky a vlastní reflexi dělím na klady a zápory v daných kategoriích.

Tabulka 3 Srovnání vlastní reflexe a evaluace od učitelky

	EVALUACE OD UČITELKY		VLASTNÍ REFLEXE	
	+	-	+	-
MOTIVACE	Velmi vhodná, efektivní, využití pomůcek		Různorodá, tematicky sladěná s obsahem písně	
ÚČAST DĚTÍ	Zapojení všech dětí, zaujetí		Spolupráce všech dětí, zapojení chlapce, který se straní kolektivu	
VYUŽITÍ POMŮCEK	Bohaté využívání pomůcek		Využití padáku, ručně vyrobených nástrojů	Nezapojení dětí do výroby nástrojů
VHODNOST PROJEKTU	Vhodně zvolen nácvik vzhledem k mladším dětem Vhodný výběr písní		Různá náročnost písní vzhledem k různému věku dětí	
PRŮBĚH REALIZACE	Zdařilý zpěv a nácvik Různorodé a podnětné činnosti Způsob nácviku volen s ohledem na charakter písně	Více střídat klidové a rušnější aktivity kvůli udržení pozornosti dětí	Zařazení dechového a hlasového cvičení před nácvikem	Propojení zpěvu a tance ve dvojici bylo pro děti náročné Některé písně náročné pro mladší děti
VEDENÍ, ORGANIZACE	Nepříliš organizování dětí Naslouchání, reagování na otázky dětí		Přípravenost, návaznost aktivit	Nedostatečný prostor pro improvizaci dětí

Ze srovnání vlastní reflexe s evaluací ze strany učitelky hodnotím projekt jako úspěšný. Kladných stránek projektu shledávám já i paní učitelka více než záporných. Paní učitelka uvedla pouze jedno negativum, nebo spíše doporučení, a to více střídat klidové a rušnější aktivity. S tím naprosto souhlasím, jelikož některé výstupy byly převážně v sedě, a děti tak ztrácely pozornost. Na tom bych pro příště určitě více zapracovala. Potěšilo mě, že i když je mou organizační formou bohužel pouze řízená činnost, paní učitelce nepřipadalo, že bych děti příliš organizovala a řídila. Já bych však dětem pro příště dala volnosti více, a kdybychom měly více času, nechala bych více prostoru pro jejich improvizaci. Mohly by vymýšlet svůj doprovod písni, a také si samy vyrobit hudební nástroje.

6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Projekt by bylo určitě vhodné věnovat delší časové období, abychom více pracovali na rozvoji hudebních dovedností a budování správných pěveckých návyků. Písně by bylo vhodné pravidelně opakovat. Projekt je tematicky laděn do období podzimu, dal by se však vymyslet na všechna roční období.

Velmi doporučuji věnovat se před nácvikem dechovým cvičením a práci s hlasem. Budujeme tím u dětí správné pěvecké návyky, dýchání do břicha je pro ně přínosem i do budoucna, např. při hře na dechový nástroj. Myslím si, že tato cvičení se v mateřských školách docela opomíjí a nepovažují se za tolik důležité. Cvičení dětem pomohly také s uvolněním a naladily je na píseň.

Velmi se mi osvědčilo využívání padáku při zpěvu, i když jsem ho použila jen v rámci motivační hry. Zpětně lituji, že jsem ho do projektu nezařadila více. Myslím si, že je to velmi vhodná didaktická pomůcka, která se v mateřských školách příliš nepoužívá, a ještě méně při zpěvu. Přitom je skvělým prostředkem pro spolupráci dětí a koordinaci pohybů, také pro vyjádření emocí. V neposlední řadě děti manipulaci s ním milují, a sám padák je pro ně největší motivací. Také bych doporučila využívání maňásků při motivaci.

Pro nácvik nové písně shledávám jako nejvhodnější způsob doprovodu pohybové ztvárnění obsahu písně. Pohyby vyjadřující obsah písně dětem pomáhají se zapamatováním slov, zároveň zapojují jejich tělo. Tanec v kruhu či ve dvojici je pro děti náročnější jelikož se musí soustředit na hodně činností najednou. U nových písní bych doporučila pouze jednoduchý doprovod nástroji, kdy hrajeme rytmus, u známých písní můžeme zkusit doprovod náročnější.

Projekt je navržen pro heterogenní skupinu dětí. Pro nejmladší děti byl projekt náročnější, avšak kdybychom se mu věnovali delší dobu, jistě i pro ně by žádné z činností nebyly problémem. Pokud bychom pracovali s homogenní skupinou starších dětí, vynechala bych známé lidové písně a zařadila nějaké méně tradiční. Pokud bychom naopak pracovali se skupinou nejmladších dětí, zvolila bych jednodušší doprovod a doporučila bych nové písně prokládat již známými. Také bych nezařazovala písně, které mají více než dvě sloky. Pokud bychom pracovali se skupinou menšího počtu dětí, mohli bychom se více soustředit na různé techniky hry na nástroj a využít i netradičnější nástroje, jelikož s velkou skupinou dětí je to opravdu obtížně realizovatelné.

ZÁVĚR

Moje zkušenost s hudbou z dětství není příliš pozitivní. To, že se mám naučit písně a zpívat je jsem brala jako povinnost, ne jako něco, co by mě bavilo či zajímalo. Jsem si jistá, že největší podíl na tom měl fakt, že nácvik písní se zaměřoval na pasivní zapamatování si textu, jehož významu jsme mnohdy jako děti ani nerozuměly. U některých písní až v dospělosti zjišťuji, co některá slova znamenají a o čem se v písni zpívá. Hudební edukace pro nás byla jen o zpěvu, s tancem jsem se setkala pouze při nácviku na besídku a z nástrojů držela v ruce převážně dřívka. V dnešní době je situace rozhodně lepší, přesto si myslím, že se hudební činnosti realizují často samostatně a při nácviku písní převažuje doprovod na klavír. Proto jsem se v této práci snažila navrhnout, jak lze nácvik písní propojovat nejen s pohybem a hudebními nástroji, ale také vhodnou motivací a prvky hlasové výchovy tak, aby tyto činnosti tvořily celek rozvíjející děti v mnoha oblastech.

V teoretické části práce jsem se snažila přiblížit holistické pojetí hudební edukace, které není snadné teoreticky uchopit. Dále jsem se věnovala samotné hudební edukaci, jednotlivým hudebním činnostem (s výjimkou poslechových, na které se tato práce nezaměřuje), a také prvkům hlasové výchovy, které souvisí se zpěvem a v praktické části se na ně také zaměřuji. Následně jsou zde popsány doporučení jak s písní pracovat a jak vybrat vhodné písně.

V praktické části je zpracován hudební projekt, který obsahuje osm výstupů realizovaných v rámci dvou měsíců. Mnoho dětí se zpívat stydí, i tomu může napomoci spojení s pohybem či hrou na hudební nástroj. Dítě se začne soustředit na více činností najednou, a ten, jehož silnou stránkou není zrovna zpěv, se může více realizovat v jiné činnosti. Snažila jsem se, aby píseň nebyla pro děti jen nicneříkajícím textem, který se musí naučit a spojit s nějakou melodií, ale aby jí porozuměly. Děti se aktivně podílely na společném díle, hudbu vytvářely a prožívaly, to vše společně v kolektivu. Z evaluace od učitelky vyplývá, že měl projekt pozitivní přínos a je využitelný v praxi.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Avšič, Š., & Rifel, T. (2016). Holistic Pedagogy and Early Childhood Education Good Shepherd Kindergarten – St. Stanislav's Institution in Ljubljana, *Nova prisutnost*, 14(3), 429–442. Dostupné z https://hrcak.srce.hr/index.php?id_clanak_jezik=249059&show=clanak
- [2] Derevjaníková, A., & Dzurilla, M. (2014). *Hudobná výchova v predprimárnej edukácii*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum.
- [3] Ehrlin, A., & Gustavsson, H. (2015). The Importance of Music in Preschool Education. *Australian Journal of Teacher Education*, 40(7), 31–42. Dostupné z <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1069531.pdf>
- [4] Houlahan, M., & Tacka, P. (2015). *Kodály in the kindergarten classroom: developing the creative brain in the 21st century*. Dostupné z <https://books.google.cz/books?id=gfdzBgAAQBAJ&pg>
- [5] Chapman, J. L. (2016). *Singing and teaching singing: A holistic approach to classical voice*. Dostupné z <https://books.google.cz/books?isbn=1944883479>
- [6] Jenčková, E. (1997). *Hudba v současné škole. 2., Práce s písní*. Hradec Králové: Orlice.
- [7] Jurkovič, P. (2012). *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál.
- [8] Kubecová, M. (2017). Pěvecké činnosti. In M. Kubecová, & M. Pehelová (Eds.), *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí* (s. 63–84). Praha: Raabe.
- [9] Kulhánková, E. (2010). *Hudebně pohybová výchova: metodická příručka pro hudební výchovu ve škole*. Praha: Portál.
- [10] Lišková, M. (2005). *Zpíváme si s dětmi*. Praha: Grada.
- [11] Lišková, M. (c2006). *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe.
- [12] Miller, J. P. (2007). *The Holistic Curriculum*. Dostupné z <https://books.google.cz/books?id=9wzqAvpb9HEC&pg>
- [13] Olšovský, J. (2011). *Slovník filozofických pojmů současnosti*. Praha: Grada.
- [14] Palouš, R. (1996). *Totalismus a holismus*. Praha: Karolinum.
- [15] Pehelová, M. (2017). Hudební činnosti v předškolním vzdělávání. In M. Kubecová, & M. Pehelová (Eds.), *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí* (s. 39–62). Praha: Raabe.

- [16] Raková, M., Štíplová, L., & Tichá, A. (2009). *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími*. Praha: Portál.
- [17] *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. (2018). Praha: MŠMT. Dostupné z <http://www.msmt.cz/file/45304/>
- [18] Růžičková, V. (2017). Dětské hudební nástroje. In M. Kubecová, & M. Pehelová (Eds.), *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí* (s. 107–140). Praha: Raabe.
- [19] Sedlák, F., & Váňová, H. (2013). *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum.
- [20] Synek, J. (2004). *Didaktika hudební výchovy I*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- [21] Šimanovský, Z., & Tichá, A. (2013). *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha: Portál.
- [22] Tichá, A. (2005). *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Praha: Portál.
- [23] Tichá, A., & Raková, M. (2014). *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let*. Praha: Portál.
- [24] Váňová, H. (2017). Sledování hudebních předpokladů předškolního dítěte a možnosti jeho rozvoje. In M. Kubecová, & M. Pehelová (Eds.), *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí* (s. 9–38). Praha: Raabe.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

RVP PV Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

TVP Třídní vzdělávací program

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Obecná charakteristika projektu	28
Tabulka 2 Návrh projektu	29
Tabulka 3 Srovnání vlastní reflexe a evaluace od učitelky	54

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I:	1. den – Roční období
Příloha P II:	2. den – Mák
Příloha P III:	3. den – Papírový drak
Příloha P IV:	4. den – Lesní zvířata
Příloha P V:	5. den – Vítr
Příloha P VI:	6. den – Ptáci
Příloha P VII:	7. den – Déšť
Příloha P VIII:	8. den – Vlaštovka
Příloha P IX:	Souhlas mateřské školy

PŘÍLOHA P I: 1. DEN – ROČNÍ OBDOBÍ

Jaro, léto, podzim, zima

C G⁷ C

Ja - ro, lé - to, pod - zim, zi - ma, to je ce - lý rok,

5 C G⁷ C

stej - ně le - tos, ja - ko lo - ni, tak i na - přes - rok,

9 F G⁷ C G⁷

Po ja - ru je vždy - cky lé - to, pod - zim po lé - tu,

13 C G⁷ C

a než - li se na - dě - je - me, zi - ma už je tu.

2. Když je jaro v plné kráse,
když má zelenou,
na trávníku kluci hrají
s míčem kopanou.
Ref.

3. Když se hlásí horké léto,
rostou jahody,
sejdeme se všichni spolu
někde u vody.
Ref.

4. Na podzim, když padá listí,
z lip a z javorů,
páni draci koukají se
lidem do dvorů.
Ref.

5. A když je tu bílá zima,
už jsme na konci,
chcete-li, tak na shledanou
někde na kopci.
Ref.

PŘÍLOHA P II: 2. DEN – MÁK

Čížečku, čížečku

Lidová píseň z Moravy

Mírně

F C F

Čí - že - čku, čí - že - čku, ptá - čku ma - lí - čký,

3 F C F

po - věz mi, čí - že - čku, jak se - jou mák?

5 Gmi C F Dmi C F

Aj, tak, tak se - jou mák, aj, tak, tak se - jou mák,

7 Gmi C F Dmi Gmi C F

aj, tak, tak se - jou mák, tak se - jou mák.

2. Čížečku, čížečku, ptáčku maličký,
pověz mi čížečku, jak roste mák?
Aj, tak, tak roste mák...
3. Čížečku, čížečku, ptáčku maličký,
pověz mi čížečku, jak kvete mák?
Aj, tak, tak kvete mák...
4. Čížečku, čížečku, ptáčku maličký,
pověz mi čížečku, jak plejou mák?
Aj, tak, tak plejou mák...
5. Čížečku, čížečku, ptáčku maličký,
pověz mi čížečku, jak lámou mák?
Aj, tak, tak lámou mák...
6. Čížečku, čížečku, ptáčku maličký,
pověz mi čížečku, jak tlučou mák?
Aj, tak, tak tlučou mák...
7. Čížečku, čížečku, ptáčku maličký,
pověz mi čížečku, jak jedí mák?
Aj, tak, tak jedí mák...

PŘÍLOHA P III: 3. DEN – PAPIROVÝ DRAK

Vyletěl si pyšný drak

C

Vy - le - těl si pyš - ný drak, vy - le - těl až do ob - lak,

5 F C G C

vy - so - ka se dí - val na svět, stra - šil by a ne - ví jak,

9 F C G C

vy - so - ka se dí - val na svět, stra - šil by a ne - ví jak.

2. Rozhlíží se do všech stran,
potom spatří hejno vran,
ale vrány se mu směly,
že je ještě malý pán.

3. Do výše a do dále,
nikde se ho nebáli,
a ty zuby papírové -
všichni se mu vysmáli.

PŘÍLOHA P IV: 4. DEN – LESNÍ ZVÍŘATA

Běží liška k Táboru

Lidová píseň z Čech

Rázně

D A

Bě - ží li - ška k Tá - bo - ru, ne - se py - tel zá - zvo - ru.

5 D A D A⁷ D

Je - žek za ní po - spí - chá, že jí py - tel roz - pí - chá.

2. Běž, zajičku, běž za ní,
pober jí to koření.
Liška se mu schovala,
ještě se mu vysmála.

PŘÍLOHA P V: 5. DEN – VÍTR

Podzimní vítr

Marie Maťáková

původní verze v C dur - moje úprava do D dur

D A

Je - stlí pak ví - te, co to tu brn - ká v čer - ve - ním - šíp . - ku

4 D A D

a mo-drých trn - kách, je to u - lič - ník ví - tr, vě - tří -

8 D A D A D

ček, co sem při - fou - kal de - štík, de - ští - ček.

2. Jestlípak víte, co to tu fouká,
písníčku svoji brouká si, brouká,
jen tak prohání vrabce na keři,
co si hledají něco k večeři.
3. Podzimní vítr jen tak se honí,
hledá si, hledá, co ztratil loni,
kdesi rozfoukal svoji písníčku,
když se proháněl támhle v lesíčku.

PŘÍLOHA P VI: 6. DEN – PTÁCI

Vrabec a sýkorka

Lidová píseň z Čech

Vesele

D A⁷ D

Vzal vra - be - ček na ta - ne - ček sý - ko - rku, .

5 D A⁷ D

mě - li spo - lu je - dnou só - lo na dvo - rku.

9 D Emi A⁷ D

Vra - bec sa - mé sko - ky, sý - ko - rka zas kro - ky,

13 D Hmi A⁷ D

ne - šlo jim to do - hro - ma - dy na bo - rku.

PŘÍLOHA P VII: 7. DEN – DÉŠŤ

Prší, prší

Lidová

D

Pr - ší, pr - ší, jen se le - je, kam ko - níč - ky po - je - de - me,

5 G D A D

po - je - de - me na lu - ka, až ku - kač - ka za - ku - ká.

2. Kukačka už zakukala,
má panenka zaplakala,
kukačko už nekukej,
má panenko neplakej.

PŘÍLOHA P VIII: 8. DEN – VLAŠTOVKA

Na shledanou, vlaštovičko

The musical score is written in treble clef, 2/4 time, with a key signature of one sharp (F#). The melody consists of eighth notes. The first line has four measures with chords D, G, and A. The second line starts with a measure number '5' and has four measures with chords A, G, A, and D.

Za - zpí - va - la vlaš - to - vič - ka, že je ko - nec lé - ta,

od - le - tě - la za slu - nič - kem do ši - ré - ho svě - ta.

2. Odletěla za tři řeky, za hluboké moře,
křídlem na mě zamávala, měj se Vítku dobře.
3. Až se jaro vrátí zpátky do kalíšku kvítku,
přinesu ti zlatou mušku, na shledanou, Vítku.

PŘÍLOHA P IX: SOUHLAS MATEŘŠKÉ ŠKOLY

Mateřská škola [REDACTED] uděluje svolení k využití fotek dětí pro účely bakalářské práce.

Rodiče dětí mateřské školy v [REDACTED] svým podpisem souhlasili s tím, že je možné fotky jejich dětí uveřejňovat.

ředitelka MŠ